



SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 32
6/2017
11. február 2017

Cena 0,50 €

Ludo Štúr

ZALOŽIL ĽUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845



VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

O HODNOTÁCH NEHOVORME,
ALE ICH ZAČNEME TVORIŤ!
Strana 4.

BALKÁN ZAS ZASIAHLO
NOVÉ KOLO ZBROJENIA
Strana 5.

PROF. JÚLIUS KREMPASKÝ
O KREŠŤANSTVE A VEDE
Strana 6.

RADOŠINSKÉ POHYŇANIE
ZEMEGULOU A BRÁNICOU
Strana 8.

SPISOVATEĽ JOZEF HORÁK
ROZUMEL DETSKEJ DUŠI
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

S novým rokom 2017 zavial do plachiet našej Matice slovenskej konečne nový, vládny vietor. A to nehovorím len o riadení zložitej ekonomickej reformy financií a reštrukturalizácii niektorých hospodárskych vzťahov za ostatné dva roky z mojej pozície správcu Matice slovenskej, ale aj o začatí omnoho dôležitejšej reinkarnácie vnútromatičných vzťahov – medziľudskej komunikácie. Je pravda, že chyby vrcholných predstaviteľov Matice z ostatných rokov naše meno pred národom pošramotili. Predovšetkým záhadné okolnosti straty finančnej časti tzv. Národného pokladu boli fatálnymi zlyhaniami. Matica namiesto podpory ducha národa začala podnikáť na finančných trhoch. Dokonca sa spriahla s ekonomicou skupinou, ktorá je vyšetovaná z podozrenia spáchania závažných ekonomických deliktov. Protislovenské médiá cudzích korporácií, predstavitelia tretieho sektora, neoliberali, marxisti a novodobí komunisti už len tieto naše chyby šikovne využili. Na Maticu slovenskej nenechali suchú ani len nitku a vážne znehodnotenie nášho spoločenského postavenia sa s nami vlečie dodnes. V tejto nelichotivej situácii sa medziľudské vzťahy aj v Matici vyostřili. Maticiári s počínaním svojich predstaviteľov neboli spokojní. Preto sa objavovala kritika zvnútra i zdola.

Matica počas svojej histórie ustála mnohé útoky mocných. Prežili sme maďarizáciu a dočasné zrušenie koncom 19. storočia. Následne zosmiešňovanie v období Česko-Slovenskej republiky. Aj politický tlak ľudákov počas prvej Slovenskej republiky, aby maticiári hŕfnu vstupovali do Hlinkovej slovenskej ľudovej strany. Likvidačné útoky zbabelých komunistov sme tiež rozchodili. A nevzdávame sa ani dnes. Svoje chyby sme pochopili, oľutovali, kompetentných vzali na zodpovednosť. Kritiku zdola sme prijali a vykonalí nápravu. A ako som už spomenul nielen v ekonomickej oblasti. Úprimne ma teší, že komunikácia vo vnútri Matice sa obnovuje. Kritický názor už nie je odmietaný. Je prijímaný, ak však nepresahuje pravdivý základ a nehraničí s falšným ohováraním. V tomto trende musíme pokračovať aj naďalej.

Maroš SMOLEC,
správca Matice slovenskej



ISSN 0862-8823
9 770862 882007

Finančná kondícia v Matici slovenskej sa výrazne zlepšuje Reformy priniesli vyrovnaný rozpočet

Pavol JAVORSKÝ – Foto: Ivan PAŠKA

„Predkladám rozpočet vyrovnaný na rok 2017, ktorý je výsledkom dvojročnej ekonomickej reformy v Matici, šetrenia a navýšenia vlastných príjmov. Výdavky predpokladáme na úrovni 1 980 232 eur a príjmy na úrovni 1 980 869 eur. Konečne môžeme nešťátne zdroje investovať aj do rozvojových aktivít Matice slovenskej. Smerujú k posilneniu maticného hnutia na úroveň 50 tisíc eur, na nákup regálového systému pre Archív Matice slovenskej (MS) vo výške 13 tisíc eur, organizáciu valného zhromaždenia s výdavkami 19 200 eur a vyššiu podporu o 7 tisíc eur pre Požičovňu krojov a kostýmov,“ uviedol na ostatnom rokovaní výboru MS jej správca Maroš SMOLEC pri predkladaní návrhu rozpočtu na rok 2017. Výborníci jeho návrh schválili bez zmien.

Okrem nešťatných zdrojov sa prehodnocovalo aj použitie prostriedkov vo výške 1 494 tisíc eur z účelovej dotácie na činnosť ustanovenej z Ministerstva kultúry SR. „Vytvorili sme nové projekty a financovanie pre dozorný výbor MS a vedecké projekty záujmových odborov. To je dôkaz toho, že štátne i nešťátne zdroje smerujeme do podpory vedeckej, ale aj kontrolnej činnosti Matice. Tieto podporné zmeny sme mohli uskutočniť najmä za predpokladu vyplatenia dividend od tlačiarne Neografia, a. s., vo výške 175 tisíc eur, ale aj na základe šetrenia zdrojov na výdaj energií. Počas roka požiadame štát o vyššiu podporu týchto rozvojových projektov,“ dodal správca M. Smolec. Vzhľadom na uvedené pozitívne zmeny, vyplývajúce zo stabilizácie finančnej situácie v Matici, diskusia nebola dlhá. V rámci nej vystúpil riaditeľ Domu MS v Banskej Bystrici M. Hanuska a žiadal o navýšenie dotácie na nájom na nové priestory v Banskej Bystrici. R. Michelko následne požadoval štruktúrne pozmeniť sumu 10 tisíc eur na podporu vedeckých projektov. Výbor MS sa zhodol, že uvedené návrhy dorieši predsedníctvo Matice, keďže má oprávnenie prijímať a navrhovať zmeny rozpočtu do výšky 10 tisíc eur.

ŠIRŠIA SPOLUPRÁCA

Nielen zlepšenie ekonomickej situácie v ustanovizni, ale aj náprava



Rokovanie výboru Matice slovenskej prinieslo ďalšie rozvojové momenty..

vnútromatičných vzťahov je súčasťou štartu nového roka 2017. Výbor MS zvolil za člena predsedníctva Matice R. Michelka, ktorý sa v minulosti netajil kritickými postojmi voči vedeniu Matice. Ako sám povedal: „Nimam to ako posun v Matici smerom k širokému vedeniu Matice.“ Novým podpredsedom namiesto odstupujúceho J. Šimonoviča sa stal V. Oberhauser. Svoju predstavu o pôsobení vyjadril v rubrike 3 otázky pre na tejto úvodnej strane Slovenských národných novín. Výborníci prerokovali a schválili aj

zmenu Zriaďovateľskej listiny Slovenského historického ústavu, ktorého sídlo sa z Martina premiestňuje do Bratislavy. Maticíni historici tento návrh podali spoločne s predstaviteľmi Historického odboru MS s odôvodnením, že na rozvoj historickej vedy je v tomto období výhodnejšia Bratislava. Vzali na vedomie aj prvý predpoklad pozitívneho hospodárenia tlačiarne NEOGRAFIA, a. s., ktorej výsledok sa odhaduje na vyše 300 tisíc eur pred zdanením. Oproti strato-

posun. V roku 2015 skončila so stratou vyše 1,2 milióna eura. Zlepšenie sa medziročne počíta na úrovni vyše 1,5 milióna eura.

PRIPOMENUTIE DEPORTÁCIÍ

Na záver rokovania prijal výbor Matice slovenskej stanovisko k výroči holokaustu, ktoré predložil predseda Matice M. Tkáč. „Vyslovujeme poľutovanie nad šiestimi miliónmi zavraždených nevinných Židov, ale aj nad všetkými ostatnými obeťami vojnového besnenia, desiatkami miliónov obetí z radov Slovanov, kresťanov, Rómov a ostatných prenasledovaných. Uvedomujeme si, že viacerí z funkcionárov a členov Matice slovenskej sa v ťažkých dňoch vojny ocitli na oboch stranách barikády, pripomíname si mená povstalcov zo svojich radov, napríklad Alexandra Hirnera, ale aj mená prenasledovaných, napríklad správcu Jozefa Čigera Hronského, označovaného dokonca za vojnového zločínca. Považujeme v tejto súvislosti za dôležité zdôrazniť, že na zoznamoch vojnových zločincov sa pritom nenašlo meno ani jedného Slováka. Oceňujeme, že na počet obyvateľov Slováci najintenzívnejšie bránili nevinných Židov – osobitne pri ich prenasledovaní po vypuknutí Slovenského národného povstania, a aj naďalej sa budeme usilovať o vydanie publikácie o týchto hrdinoch.“

3 OTÁZKY PRE:

Viliama OBERHAUSERA, prvého podpredsedu Matice slovenskej

Matica nie je a nebude prežitok minulosti

Na zasadnutí výboru Matice slovenskej 28. januára v Košiciach ste boli zvolení do funkcie podpredsedu Matice slovenskej. V čom vidíte priority svojho pôsobenia?

Rok 2017 považujem za prelomový, lebo sa nám podľa mňa podarilo urobiť čiaru za negatívnymi skutočnosťami poškodzujúcimi Maticu v minulosti. Som tímový hráč, a preto chcem v spolupráci s ostatnými členmi vedenia ukázať, čo pozitívne Matica slovenská vykonáva. Mojou prácou bude organizácia vyjadrení, stanovisk jej fundovaných odborníkov k najvážnejším otázkam ďalšieho vývoja na Slovensku.

Ako si to predstavujete?

Maticu slovenskú predstavujú

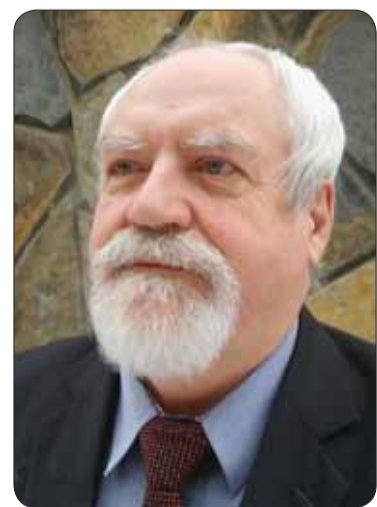
mnohí neprajníci vo verejnosti ako nejaký prežitok minulosti. Pravdou však je, že v dnešnom globalizujúcom svete prežijú iba tie národy, ktoré budú mať takých nadšencov, ako sú v Matici. Maticiári aj dnes po celom Slovensku organizujú množstvo podujatí, upevňujú identitu slovenského národa udržiavaním národných tradícií, zvykov, folklóru a ľudových remesiel, ale najmä prehlbovaním kultúrnosti a vzdelanosti našich ľudí. Nik iný nemá toľko dobrovoľníkov, ktorí zadarmo a z presvedčenia robia toľko užitočnej práce pre pozdvihnutie národa. Ktorá z tých tzv. mimovládok, ktoré si uzurpujú právo vyjadrovať sa ako akísi reprezentanti k vážnym spoločenským témam, má takmer tridsaťtisíc členov ako Matica a také

množstvo fundovaných odborníkov? Som presvedčený že žiadna, a pritom v médiách dostávajú priestor, ako keby mali patent na rozum.

Na čom ďalej pracujete?

Aktuálne pripravujeme konferenciu pod záštitou ministra školstva P. Plavčana Učiace sa Slovensko. Vyvrcholením tohtoročnej práce bude organizácia Národných maticných slávností 2017 v Trnave v spolupráci s Trnavským samosprávnym krajom, ktorý je jlakovou loďou skutočne kultúrneho spravovania kraja. Chceme ukázať, čo v tom smere robí a je pripravená urobiť aj do budúcnosti Matica slovenská.

Zhovárал sa Maroš SMOLEC
Foto: archív SNN



V SNN 7/2017
SI PREČÍTAŤE

■ Svetová ekonomika je z dôvodu globálnej politickej neistoty hore nohami
■ Humenčan Štefan THOMÁN bol žiakom Franza Liszta a učiteľom Bélu Bartóka
■ Jubilujúci maticný autor, literát Igor VÁLEK o tvorivosti a hodnotách

Človek bez vlastnej identity vyschne ako strom bez koreňov

Ústava Slovenskej republiky je náš maják

Eva ZELENAYOVÁ – Kresba: Andrej MIŠANEK

Svet sa zbláznil. Vo Veľkej Británii si príslušníci LGBTI neželajú, aby sa tehotným ženám hovorilo budúce mamičky. Je pravda, že nás sa to netýka, aspoň zatiaľ, ale dobre vieme, že všetko, čo sa objaví na Západe, príde časom aj k nám. Najmä ak sa to týka oblasti ľudských práv. Napokon rezort práce, sociálnych vecí a rodiny má vypracovanú celoštátnu stratégiu rodovej rovnosti, čo najmä lekári nevedia pochopiť. Lebo rodová rovnosť v praxi neznamená rovnosť šanci pre mužov a ženy, ale rovnosť rodov.

Preto už v niektorých dotazníkoch pre vysoké školy sú rubriky rodič číslo jeden a rodič číslo dva. Ibaže v medicíne jestvuje prísna deliaca čiara medzi mužom a ženou daná chromozómami. Mužský chromozóm má zápis XY a ženský XX. Nejestvuje XY, rovná sa XX. Ak si uvedomíme hoci aj takúto základnú charakteristiku odlišnosti mužov a žien, javí sa rodová rovnosť ako vnucovaná ideológia. Gender ideológia. Že od základu rozvracia prirodzený chod života, netreba zdôrazňovať, no i napriek tomu sa jej realizácii venuje nesmierne veľa pozornosti a prostriedkov zo strany

štátu. Téma bola slovenskej spoločnosti vnútená zvonku a akosi sme sa jej neubránili. Je to náhoda, že aj komunizmus bol Slovensku vnútený zo západu?

Počas relatívne krátkeho obdobia sme boli na Slovensku vystavení tlaku rozličných vplyvov, pôsobiach na identitu človeka. Len nedávno sme sa zbavili komunizmu, no do našich životov vstupujú ďalšie fenomény narušujúce stabilitu a súdržnosť spoločnosti. Gender ideológia a prenikajúci multikulturalizmus spolu s masívnou imigráciou významne oslabujú životaschopnosť etnika. Tieto erózne nástroje ľudskej

populácie sa ukazujú dômyselnejšie než akákoľvek iná zbraň hromadného ničenia. Jednoducho preto, že sa im nedokážeme účinne brániť. Dokonca vytvárame projekty na ich celoplošné uplatnenie. V takto oslabenom vnímaní reality, keď myseľ človeka musí odrážať ataky odporujúce zdravému rozumu, nie je priestor na zveľaďovanie duchovného dedičstva. Politici bez exekutívnej zodpovednosti i médiá vytvárajú v spoločnosti dojem, že všetky doterajšie vládne reprezentácie boli zlodejské, dokonca aj štát založili iba preto, aby mohli kraťnúť. Ak by to bola pravda, sotva by sa boli zakla-



datelia druhej slovenskej štátnosti unúvali vložiť do preambuly Ústavy Slovenskej republiky základný

kameň nášho duchovného dedičstva. Ten kameň, na ktorom môže pevne stáť náš národ. Pravda, nie všetky politické subjekty pred dvadsiatimi piatimi rokmi víťali ústavu budúceho štátu, ďalším prekážal národný princíp v nej obsiahnutý, hoci všetky štáty Európy sú konštituované na národnom princípe.

Slovenská ústava má zakotvené cyrilo-metodské duchovné dedičstvo a historický odkaz Veľkej Moravy. A. M. Húska v knižke Východ verzus Západ cituje výklad pápeža Františka k encyklike Gentesium Lumen, keď povedal: „Príslušnosť k národu má silnú teologickú hodnotu: Boh v dejinách spásy spasil národ. Neexistuje úplná identita bez príslušnosti k národu.“ Skutočnosť, že sa slovenský národ zachoval v dejinách bez vlastného štátu, vykladajú historici práve vysokou religiozitou slovenského národa. Je to cenné autentické bohatstvo, ktoré je veľkou prekážkou pre svetové elity, usilujúce sa o zničenie národných štátov. Využívajú na to rozličné formy, viac i menej sofistikované. K tým menej patrí priamy útok na cirkev.

Zatepľovanie je síce dosť náročné, ale odrazí sa v úsporách

Vládne príspevky majiteľom nehnuteľností

Štefan ZLATOŠ – Energetický certifikát budovy

Vláda Slovenskej republiky pripravila do legislatívneho procesu novelu zákona o energetickej hospodárnosti budov, na základe ktorej už od 1. 6. 2017 bude možné poskytnúť príspevok na zateplenie rodinného domu vo výške štyridsiatich percent oprávnených nákladov namiesto pôvodných tridsiatich percent, a to až do osemtisíc eur, kým pôvodný príspevok bol šesťtisíc eur.

Prečo zatepľovať? Naporúdzí je odpoveď – no veď predsa pre úsporu energií. Alebo inakšie povedané pre znižovanie nákladov na vykurovanie. S tým by sa však dobrý hospodár uspokojil nemal. Naopak, svoj majetok, ktorým je aj alebo najmä rodinný dom, mal by udržiavať, optimálne zhodnocovať a využívať.

VÝZNAM CERTIFIKÁTU

Rozdiel v kúpnej cene dvoch domov, postavených zhruba v tom istom čase, v tej istej lokalite a s podobným štandardom, môže byť obrovský. Ak budova energetický certifikát má, na realitnom trhu je jej hodnota oveľa vyššia ako tej, ktorá ho

nezískala. Podstata normy o energetickej hospodárnosti spočíva v ustanovení postupov a opatrení, ktoré budú smerovať na zlepšenie energetickej hospodárnosti budov, teda na znižovanie nákladov na spaľovanie energií pri ich prevádzke a, samozrejme, tým aj k znižovaniu emisií. Ide o celoeurópsky trend; do tohto programu sú zapojené všetky krajiny EÚ vrátane Slovenska. Je to niečo podobné, ako napríklad pri práčkach alebo chladničkách. Aj budovy sa už zatriedujú do energetických tried podľa energetickej hospodárnosti a emisie oxidu uhličitého. Najlepšou triedou je „A“ a najhoršou – nevyhovujúcou – je trieda „G“. Toto triedenie napokon môže pomôcť

aj pri rozhodovaní záujemcov, či sa nehnuteľnosť vzhľadom na jej hospodárnosť oplatí kúpiť, prípadne s akými investíciami treba v budúcnosti počítať.

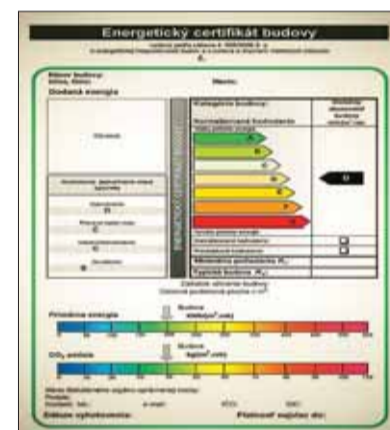
ZATEPLENIE PROSIEVA

Súčasťou vládneho návrhu je aj zníženie počtu požadovaných príloh k žiadosti o poskytnutie príspevku na zateplenie rodinného domu. Už len tie väčšinu potenciálnych žiadateľov predtým odrádzali od rozhodnutia uchádzať sa o dotáciu na zateplenie. Na získanie podpory bolo treba predložiť až devätnásť potvrdení. Zateplenie bežného rodinného domu stojí majiteľa od desať do pätnásťtisíc eur. Vráti sa však v úspore energií

za vykurovanie, ako aj v zhodnotení nehnuteľnosti ako takej. Treba však pripomenúť, že v prípade predaja alebo prenájmu rodinného domu je už vlastník povinný predložiť novému nadobúdateľovi aj jej energetický certifikát.

AKO ZÍSKAŤ DOTÁCIU

Príspevok je určený na zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinného domu – to znamená obvodových múrov, ale aj strechy. Patrí sem aj výmena starých okien či dverí za nové. Príspevok na samotné zateplenie môže dosiahnuť najviac 30 percent oprávnených a uhradených nákladov. Žiadateľom o príspevok môže byť fyzická osoba, ktorá má na Slovensku trvalý pobyt a je vlastníkom rodinného domu. Podmienkou bude, aby rodinný dom bol daný do užívania aspoň desať rokov pred zateplením. Dom možno využívať iba na bývanie, to znamená, že dotáciu nedostane ten, kto ho má v obchodnom majetku a používa ho pri podnikaní. O príspevok nemôže požiadať ani ten, kto na zateplenie domu už čerpal podporu zo Štátneho fondu rozvoja bývania alebo



príspevok na zlepšenie energetickej hospodárnosti. Jednopodlažný môže mať plochu do 150 a dvojpodlažný do 250 štvorcových metrov. Ak predložíte žiadosť o príspevok po ukončení zateplenia rodinného domu, dotáciu dostanete do deväťdesiatich dní. Kto o ňu požiada predtým, ako začne zatepľovať, musí zateplenie dokončiť do dvanástich mesiacov a potom začne plynúť 90-dňová lehota. Čas na poskytnutie príspevku v tomto prípade môže byť najviac pätnásť mesiacov.

VŠIMLI SME SI



Kostolík sv. Margity Antiochijskej.

Slovenskú obec Kopčany donedávna verejnosť poznala len ako rodisko prvého česko-slovenského prezidenta Tomáša G. Masaryka a čo zbehlší v histórii si ju spájali aj s chovom plnokrvníkov v niekdajšom cisársko-kráľovskom žrebčine. V posledných rokoch sa stále viac hovorí o nenápadnom kostolíku v jej katastri, ktorý – ako sa potvrdilo – je vôbec najstaršou zachovanou stavbou z čias Veľkomoravskej ríše.

Kopčany miera do UNESCO

Kostolík sv. Margity Antiochijskej je archeologický paradox. Neveľký objekt (11,9 krát 5,21 metra) roky nepútal nijakú zvláštnu pozornosť, nebol zaznačený v nijakom súpise významných historických stavieb v bývalom Česko-Slovensku a až do roku 1992 sa oň zvlášť nezaujímal ani odborná verejnosť. Považovali ho za ranogotický a jeho vznik datovali na koniec 12. storočia. Zásadný obrat nastal v roku 2004, keď tu archeológovia odkryli tri hroby, v ktorých sa našli dva pozlátané bronzové gombíky, strieborná a zlatá náušnica z obdobia Veľkej Moravy. Hroby a objavené artefakty jednoznačne pochádzali z čias po dobudovaní kostolíka, pravdepodobne z čias panovania Rastica v rokoch 846 – 870, čo preukázali aj neskoršie analýzy stavebných materiálov. Táto sakrálna stavba je jediná takmer kompletne zachovaná veľkomoravská svätyňa na svete a dokladá kresťanské tradície na našom území ešte pred príchodom byzantskej misie sv. Cyrila a Metoda (r. 863). Celkom pochopiteľné je preto úsilie zapísať túto jednu z najhodnotnejších a najmalebnejších kultúrnych pamiatok do Zoznamu svetového nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO.

Emil SEMANCO
Foto: archív autora

Trump nerobí nič neočakávané, a predsa jeho rozhodnutia vyvolávajú úžas

Euro vraj funguje ako tichá nemecká marka

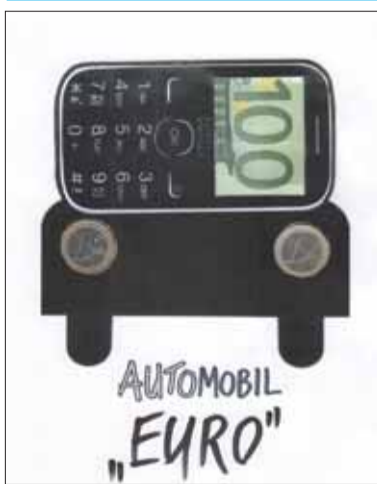
Nástup Donalda Trumpa do Bieleho domu zmenil doteraz iba málo predpokladov o tom, čo sa stane, keď preberie úrad prezidenta Spojených štátov amerických. V podstate tak ako pri mnohých iných témach jeho kampane – imigračná politika, vzťah k homosexuálom a potratom, škrt Obamovej zdravotníckej reformy – bolo tiež jasné, že nový prezident odmietne pokračovať aj v rokovaniach o transatlantických obchodných zmluvách.

Mimoriadne zaujímavú skutočnosť však – nevedno či nechtiac alebo chtiac – odhalil Trumpov hlavný obchodný poradca Peter Navarro. Podľa denníka Financial Times to nebol iba oznam o tom, že TTIP „je mŕtva“. Oveľa viac zaujalo označenie vinníka a najmä príčiny zmrazenia rokovani o zmluve o transatlantickom obchodnom a investičnom partnerstve, ktorá mala odstrániť niektoré zostávajúce prekážky v obchodných vzťahoch medzi EÚ a USA. P. Navarro totiž akoby nič vyhlásil, že Nemecko využíva silne podhodnotené euro, aby získalo konkurenčné výhody voči USA, ale aj zvyšku Európskej únie. Euro podľa neho funguje ako „tichá nemecká marka“. Poradca pritom poukázal na sústavne vysoké štrukturálne prebytky Nemecka v jeho bilancii obchodnej a platobnej výmeny.

A tu sa treba pristaviť. Je euro ako mena Európskej únie podhodnotené? A ak áno, aké to má skutočné dôvody? Na prvý pohľad sa totiž vnucuje myšlienka, že ak žijeme s podhodnoteným eurom, tak sme – minimálne voči dolárovým zónam – prakticky okradaní. Môže sa argu-

mentovať tým, že podhodnotené euro napomáha export z Únie. Ale tým

ČO INÍ NEPÍŠU



zhodnocuje zisky iba exportérom, rozhodne nie úspory občanov Európskej únie.

Nie bez zaujímavosti je aj informácia o tom, ako Nemecko zbohatlo napriek tomu, že masívne investuje do vyrovnávania rozdielov medzi jeho bývalou východnou a západ-

nou časťou, ale aj štedro podporuje migrantov. Nemecký ekonomický inštitút Ifo nedávno predpovedal, že prebytok bilancie bežného účtu Nemecka, ktorý je najširším ukazovateľom obchodnej výmeny krajiny so svetom, sa vlní vyššie na rekordných 297 miliárd dolárov. Nemecko by tak zrejme predstihlo Čínu a malo najvyšší prebytok bežného účtu na svete. Najväčší deficit budú mať podľa odhadov Ifo za minulý rok práve Spojené štáty americké. Angela Merkelová popiera možnosť, že by Nemecko ovplyvňovalo Európsku centrálnu banku, ktorej krajne uvoľnená menová politika podľa analytikov práve stojí za dlhodobým slabým kurzom eura. Lenže takisto je známe, že bez vôle Angely Merkelovej sa v Európskej únii nepohne ani povestný list na strome.

Kurz eura v reakcii na Navarrove slová voči doláru vzrástol na osemťždňové maximum nad 1,08 USD a ešte viac sa vzdialil štrnásťročnému minimu 1,0339 USD zo začiatku januára. Euro za posledné tri roky stratilo asi štvrtinu svojej hodnoty.

Ján ČERNÝ – Karikatúra: (am)



Američania oceliaren vysali

Roman MICHELKO

Ak sa raz v našej histórii bude hľadať príklad esenciálnej ekonomickej vlastizrady, tak ňou bezpochyby bude privatizácia VSŽ Košice americkým U. S. Steelom.

Skupina rezešovských privatizérov VSŽ, ktorá sa dostala k fabrike za Mečiara, mala jeden zásadný problém, pred voľbami v roku 1998 hrala vabank a prehrala. To, čo nasledovalo potom – umelý pokus o vyvolanie cross defaultu, v podstate mafianske vyvlastnenie slovenských akcionárov, povolanie krízového manažéra Gabriela Eichlera, ktorý mal jediné úlohu, ako-tak stabilizovať fabriku a na zlatej táčke ju predať americkým vlastníkom. Samozrejme, za všetkým stál Dzurinda. Osobne. V privatizácii VSŽ zohral podstatne výraznejšiu úlohu, než by bolo na premiéra krajiny vhodné. Osobne viadol rokovania s predstaviteľmi U. S. Steelu, aby nakoniec vyrokoval pod-

mienky prevzatia. Tie boli a dodnes sú škandalózne. Suma za VSŽ bola nakoniec stanovená na smiešnych šesťdesiat miliónov amerických dolárov. Pre predstavu: v súčasnosti dnes za túto fabriku Američania požadovali 1,5 miliardy amerického dolára, teda presne dvadsaťpäťnásobok sumy, za ktorú im ju „daroval“ Dzurinda. Treba pritom zdôrazniť, že za celé obdobie vlastníctva americkí akcionári do svojej slovenskej fabriky v podstate neinvestovali. Ak už nejaké investície boli, tak viac-menej len do ekológie, čo bolo však skoro vždy dotované z verejných zdrojov. Dodnes fabrika funguje predovšetkým na technológiách zo šesťdesiatych a sedemdesiatych rokov. Jediná väčšia investícia, ktorú Američania počas svojho vlastníctva realizovali, bola stavba novej pozinkovne. Táto investícia je však len malým zlomkom prostriedkov, ktoré „vlastníci“ za toto obdobie vyviezli do

svojej materskej krajiny. Celé pôsobenie amerických expertov v U. S. Steele je jedna veľká blamáž. Do top manažmentu (s výnimkou prvého prezidenta Goodisha) nedávali kvalifikovaných expertov, ale skôr len ľudí, ktorých potrebovala centrála v Pitts-

KOMENTÁR

burghu niekam odložiť. Vedenie koncernu sa ku svojej košickej dcére vždy správalo ako ku koristi, ktorú treba na dreň oškľbať a potom podľa možnosti ešte čo najdrahšie predať. Situácia na svetovom trhu s ocelou je dnes navyše pre množstvo lacnej čínskej ocele viac než problematická. Európska únia na rozdiel od USA pritom nevie, či skôr nechce prijať účinné dovozné clá na čínsku oceľ, čo ďalej problematizuje postavenie košickej fabriky.

Dnes má tak košický U. S. Steel obrovský technologický dlh. Pritom

trend je jasný, hutnícka fabrika, ktorá chce dnes prežiť, musí produkovať najkvalitnejšie špeciálne plechy pre automobilový priemysel, kde sú najvyššie predajné marže a kde sú aj najvyššie požiadavky na kvalifikovanú pracovnú silu a aj najmodernejšie technológie. Počas osemnástich rokov amerického bašovania však technologicky náramne upadli. Na to, aby sa košická fabrika dostala na európsky technologický priemer, treba do nej investovať minimálne 1,5 miliardy eura. Na to, aby sa dostala na technologickú špičku, treba aby investície boli vo výške približne dve až dve a pol miliardy eur. Ak si k tomu pripočítame, že Američania požadujú za svoju technologicky zastaranú fabriku jeden a pol miliardy, nový investor potrebuje investovať približne 3,5 až 4 miliardy eur. A to bude dosť veľký problém.

Samozrejme, možné sú aj iné riešenia. Ak by v U. S. Steele boli silné odbory a mali by sme sebedovomú vládu, mohli by sme na riešenie tejto kauzy použiť srbský model. Ako je všeobecne známe, U. S. Steel bol donútený srbskej vláde odpredať svoju fabriku v Smeredeve za jeden dolár. Ak by slovenská vláda mala guráž a odmietla dlhodobé vydieranie zo strany amerických vlastníkov, perspek-

tíva fabriky by bola podstatne lepšia. Určite by boli lepšími vlastníkami aj akcionári Třineckých železiarní – Moravia Steel, ktorí za fabriku ponúkali 1,3 miliardy dolára. Nakoniec sa však zdá, že vlastníkom bude čínska skupina He Steel Group, ktorá nakoniec Američanom ponúkla podľa rôznych zdrojov od 1 až do 1,5 miliardy dolárov.

V hre je aj kúpenie akcií vládou SR, čo však naráža na množstvo prekážok. Okrem iného aj na platný ústavný zákon o dlhovej brzde, ktorý neumožňuje vláde zadlžovať sa ani pri efektívnych investíciách. Navyše by tu vznikol ďalší problém – vláda by len veľmi ťažko vysvetľovala, že kupuje fabriku, ktorú jej predchodcovia predali za šesťdesiat miliónov, čo je takmer dvadsaťpäťnásobok navrhovanej sumy.

Zdá sa teda, že nakoniec predsa len pre košickú fabriku nastanú lepšie časy, pretože horšieho vlastníka ako Američanov už sotva mohla mať. Je len otázne, či bude niekedy Dzurinda pohnaný na zodpovednosť za esenciálnu ekonomickú vlastizradu, a je len veľká škoda, že za tých osemnásť rokov, čo Američania fabriku vlastnili, nenašla sa sebedovomá vláda, ktorá by do Pittsburghu poslala jasný odkaz: „Zbajte si svoje dosiaľ ulúpené prachy, vypadnite a už nikdy sa nevracajte!“



Folklór rozveselil obrazovku

Maroš M. BANČEJ

To, čo sa donedávna zdalo ako čira fantázia, prípadne zbožné želanie ľudí so vzťahom k folklóru, ktorých vôbec nie je tak málo, ako sa deklaruje, je náhle skutočnosťou. Vo verejnoprávnej televízii sa od 28. januára tohto roka objavila súťažno-zábavná relácia Zem spieva. S folklórom to bolo posledných dvadsaťpäť rokov skutočne turbulentné. Po novembri 1989 strácal jednu pozíciu za druhou. Otvorené hranice priniesli náhle záplavu novej zábavy, bohužiaľ, často aj poklesnutej, a čerstvo zrodení zapálení bojovníci za Európu, globálny svet a multikultúrne kvázi hodnoty sa pustili do práce. Folklór sa nenápadne stal symbolom nášho zápečníctva, zaostávania za „kultúrnym svetom“, ba dokonca sa verejnosti nenápadne podsúvali úvahy o spojení folklórneho hnutia

s minulým režimom, ktorý folklór ako pomerne neškodný spôsob kultúrnej aktivity preferoval. Čo sa týka verejnoprávných médií, tak nenápadne zanikol Orchester ľudových nástrojov (OLUN) v Slovenskom rozhlasu a ľudová kultúra sa vytrácala aj

POZNÁMKA

z obrazoviek televízorov. Napokon ostala len súťažná relácia Kapura a občasné záznamy z folklórnych festivalov, a aj to v divácky neatraktívnych časoch. Priame televízne prenosy napríklad z Folklórneho festivalu Východná boli skôr výnimkou. O komerčných médiách škoda hovoriť, keďže danú oblasť bohovrovnne ignorovali, usilovne si budujú svoje stádočko pseudocelebrít. Z uvedených dôvodov vznik nového veľkorysého folklórneho projektu na

póde RTVS mnoho ľudí prekvapil. Profesionálnych televíznych tvorcov už menej, keďže už zopár rokov sa vedelo, že táto oblasť má obrovský divácky, a teda aj komerčný potenciál, len sa zrejme čakalo, kedy sa dá dokopy produkčná skupina dostatočne silná a, samozrejme, v televíznej branži aj dostatočne etablovaná s príslušnými väzbami a kontaktami. Na svetlo televíznych obrazoviek teda prichádza súťažno-zábavný program Zem spieva. Produkcie a réžie sa ujal režisér Peter Núñez zo spoločnosti Nunez NFE, prvá liga medzi režisérmi podobných programov, ktorý svoje schopnosti dokázal napríklad na Superstar a množstve nablýskaných televíznych šou. Tvorcovia dali formátu názov na počesť Karola Plicku, významného výtvarníka, fotografa, filmového režiséra, kameramana, folkloristu

a hudobného vedca, a ide o historicky prvú televíznu súťaž, v ktorej sa predstavia folklórne súbory a skupiny, tanečníci a speváci tradičnej ľudovej hudby zo všetkých kútov Slovenska. Na oficiálnych stránkach RTVS sa píše: „Do projektu sa zaregistrovalo 2 000 interpretov, 350 neprofesionálnych interpretov (jednotlivcov a súborov) sa nakoniec predstavilo na kastin-goch v Múzeu slovenskej dediny v Martine. Celkovo 63 folklórnych formácií – spevákov, tanečníkov, hudobníkov, súborov, ktoré budú reprezentovať pestrofarebnosť slovenských regiónov a krásu slovenského folklóru, sa bude prezentovať v šou počas desiatich týždňov.“ Zdá sa, že verejnoprávnej televízii sa podarilo vybalansovať medzi propagáciou folklóru a divácky príťažlivou komerčnou šou. Aj upútavky na internetových stránkach sú toho dôkazom. Len ma akosi mátie, prečo v upútavke o hľadani moderátorov programu sa takmer najdlhšie objavil prezident Slovenska Andrej Kiska. Tak či tak, folklór na Slovensku dostal dlhoočakávaný impulz. Teraz už len urobiť ďalšie kroky, aby táto šanca nevyšla nazmar.



AKO BOLO, ČO BOLO

Skvelý patológ MUDr. František Klein po vojne prednášal o škodlivosti fajčenia. Zúrivosť fajčiar profesor Gejza Bárdoš oponoval, že jeho tvrdenia nie sú štatisticky potvrdené. Klein mu odpovedal: „Pán profesor Bárdoš iste pozná výrok Georga Bernarda Shawa, ktorý charakterizoval vierohodnosť rôznych štatistik. Zaradil ich do troch stupňov: Prvý: malá lož, druhý: veľká lož a tretí: najväčšia lož – štatistika.“ Dnes vieme, že sa Klein nemýlil. Cigaretové škatule zdobia obrázky vyhrážajúce sa smrťou, a počet fajčiarov neklesá.

So závislými je to ťažké. Horší „závisláci“ sú v politike. Nevedia si predstaviť, žeby svet nefungoval podľa ich dogiem, čomu podriadiajú štatistiky aj prieskumy. Presvedčili sme sa o tom pri našich voľbách, ako aj pri voľbách amerického prezidenta. Mienkotvorné médiá nepokryte nadžali Hillary Clintonovej. Jej protikandidáta vykresľovali ako neokrôchaného primitíva. Politickým analytikom najviac prekážalo, že si dovolil

povedať to, čo si myslí väčšina obyčajných ľudí, majúcich plné zuby manipulácií zo strany politických elit. Výnimkou nebola ani naša televízia, ktorá svoje spravodajstvo samonálepkuje ako najobjektívnejšie.



O štatistikách a prieskumoch

Peter VALO

Keď už kydania bolo veľa, stal sa zázrak. Na TA3 prehovoril v USA žijúci športový komentátor Igor Teleky. Vyplašenému redaktorovi vysvetlil, čo sa v tej Amerike dialo, a tak sa divák dozvedel, ako Barack Hussein Obama pri predchádzajúcich voľbách nanominoval do volebných komisií Afroameričanov. Pred televíznymi kamerami sa černošská členka komisie hrdo priznala, že volila za sedem rodinných príslušníkov a iná dokonca za osemnásť. Teleky opísal triky, akými pri týchto voľbách volili

ilegálni imigranti, ktorí vo volebných miestnostiach nemali čo hľadať.

Donald Trump to nemal jednoduché. Musel poraziť konkurenciu u republikánov. Potom deväťdesiatpäť percent médií

chcú počuť ony, a vlastne tí, čo si ten prieskum platia?

Redaktor argumentoval demonstráciou žien. Športový komentátor spresnil, že sa k bežnej demonstrácii žien na chvíľu pridali s transparentmi protitrum-

zúrivosti zo zákazu prijímania migrantov z rizikových zemí. K protestom naorganizovanej kliky sa pridali vodcovia európskych štátov, ktorí nesú zodpovednosť za migrantskú krízu v Európe. Všetci ukazujú na pravicový extrémizmus. Ten ľavicovo-liberálny, ktorý považuje za nepriateľa každého, kto si dovolí mať iný názor, „nevidia“, hoci sa agresivitou a aroganciou neraz blíži výčinom hrdm migrantov vo francúzskych, v švédskych a v nemeckých mestách. Moderátorom neprekáža, keď Clintonovej stúpenici zapalujú autá alebo do krvi zmlátia človeka, ktorý sa priznal, že volil Trumpa. Div nevelbia speváčku Madonna, ktorá sa dala počuť, že by vyhodila do vzduchu Biely dom, alebo prominentnú zamestnankyňu Ministerstva rodiny a sociálnych vecí, ktorá vyhlásila, že Trumpa volil „biely odpad“.

O veciach, ktoré chce nový prezident zmeniť na lepšie, sa nehovorí, tak ako ani o masovom Pochode za život, ktorý Trump aj so svojím viceprezidentom podporil. Čo k tomu dodať? Modliť sa za to, aby to Trumpovi vydržalo.

SEBAOBRAHA

Podľa novelizovaného rokovacieho poriadku v parlamente nie je dovolené do rokovacej sály vnášať akékoľvek materiály propagujúce politickú stranu alebo hnutie. Viacerí poslanci Kotlebovej ľudovej strany Naše Slovensko (LSNS) počas rokovania parlamentu v posledný januárový deň takto porušili rokovací poriadok. Na svojich sakách mali totiž pripnuté odznaky s logom LSNS. V pléne NR SR na to upozornil nezaradený poslanec Miroslav Beblavý, ktorý sa tým zaradil medzi žalobaby...

Utekajte, už rokujte!

Podpredsedníčka parlamentu Lucia Nicholsonová (SaS) vyzvala Stanislava Mizíka a Milana Mazureka, aby si odznaky odopli. Kotlebovci odmietli a reagovali smiechom. Nicholsonová prerušila rokovanie a zvolala poslanecké grémium. Vzápätí rokovanie obnovila a poslancov LSNS opäť vyzvala, aby si odznaky odstránili. Keď opäť odmietli, vykázała ich z rokovacej sály. Mazurek s Mizíkom však nereagovali ani na túto jej výzvu.

„Prisahali ste na Ústavu SR,“ pripomínala podpredsedníčka národnej rady zákonodarcom z Kotlebovej strany. „Bola som jej povedať, že mi je jej ľúto,“ zverila sa zasa svojim kolegom Natália Grausová (LSNS), ktorá predtým niečo hovorila Nicholsonovej. Poslancom LSNS vzápätí Nicholsonová oznámila, že v ten deň majú neospravedlnenú neúčast' na rokovaní. Ak sa to stane ešte raz, vedenie parlamentu im môže siahnuť na platy. Ľudia, ktorí tú frašku mohli následne sledovať v TV, pochopili, že je to cirkus, aký nemá obdobu.

Čo hovorí o podobných excesoch nový rokovací poriadok? Do rokovacej sály je zakázané nosiť materiály propagujúce politickú stranu, politické hnutie alebo šíriace reklamu. O odznakoch na klope saka sa nič nehovorí. Predsedajúci vyzve zachovať poriadok poslancov, ktorí svojimi prejavmi alebo činmi v rokovacej sále prekročili hranice slušnosti alebo ktorý svojim konaním narúša priebeh rokovania. Ak výzva na zachovanie poriadku nevedie u poslancov k náprave, predsedajúci vykáže poslancov z rokovacej sály až do skončenia rokovania v tom istom dni. Vykázanie z rokovacej sály podľa odsekov 2 až 4 sa považuje za neospravedlnenú neúčast' na rokovacom dni schôdze národnej rady.

Podobnú šou ako 31. 1. môžu poslanci Národnej rady SR v pléne v roku 2017 predvádzať počas osemdesiatich štyroch rokovacích dní. Vyplýva to z harmonogramu schôdzí, ktorý bol schválený na poslaneckom grémiu. Prvá klasická schôdza v tomto roku sa začala 31. januára. Ďalšie sa začnú 21. marca, 9. mája, 13. júna, 5. septembra, 10. októbra a 28. novembra. Najviac rokovacích dní – až dvanásť, strávia poslanci v laviciach v máji, júni, septembri a októbri. Jedenásť rokovacích dní ich čaká vo februári, deväť v decembri, osem v marci, štyri v apríli, tri v novembri a jeden v januári. V júli a v auguste by parlament nemal rokovať vôbec. Od práce sa teda poslanci nepretrhnú, ale radšej tak, ako keby mali túto spoločnosť frustrovať častejšie... Lebo na Slovensku sa už opäť verejne hovorí bez vtípu smutná anekdota: Občania, utekajte kadeľahšie, zasada parlament!

Robert LANDIS

Úspešná samospráva musí byť otvorená, transparentná a solidárna O hodnotách nehovorme, tvorme ich!

Zhovárал sa Ivan BROŽÍK – Foto: archív MÚ Partizánske

Na Slovensku býva zvykom, že ak sa raz niekto pevne usadí vo funkcii, musí sa stať naozaj niečo výnimočné, aby ho z nej zosadili. Alebo ak sa to nestane – musí stratiť dnes skoro všemocné tzv. stranické krytie. Aj keď samosprávy poznajú prípady dlhoročných starostov a primátorov, nie vždy sa ich pôsobenie vo funkcii spája s „oddanou“ službou občanom. Doc. PaedDr. Jozef BOŽÍK, PhD., je primátorom Partizánskeho od roku 2010. Čo veľa napovedá, ale nemožno tvrdiť, že by to mal vo funkcii na ružiacich ustlané. Ako otec mesta však stále nekompromisne trvá na bezpečnosti a pokojnom živote spoluobčanov.

• Určite neraz narážate aj na nepochopenie a stretávate sa i s kritikou...

Samozrejme, narážam, najmä na sociálnych sieťach. Na stretnutiach s občanmi, ktoré mám dvakrát ročne v každej jednej z deviatich mestských častí, sú väčšinou ľudia, ktorí chcú viesť korektný dialóg, ale aj tvrdo skritizovať prácu mesta. Na sociálnych sieťach je to menej osobné, ľudia dokážu napísať viac a aj viac „srdečnejšie – od plúc“. Niekedy je to veľmi ťažké aj pre mňa samotného, ale ako človek, ktorý je v dočasne prepožičanej verejnej funkcii, si na to musím zvyknúť a som pripravený prijať aj subjektívnu kritiku, poučiť sa z nej a urobiť všetko preto, aby som sa vyvaroval chýb. Kritika je spojená aj s tým, že naše mesto malo, má a bude mať nedostatky. Koniec koncov, keď som nastúpil do funkcie primátora prvýkrát, musel som skonštatovať, že máme obrovský modernizačný dlh, ktorý sa bude odstraňovať niekoľko desaťročí.

• Funkcie v štátnej správe či samospráve sa dnes z pohľadu obyvateľov chápu skôr ako „zlaté bane“. Vy ste primátor mesta, ale odmeny si nedávate, a ak, tak ich vy osobne nemáte. Čo vás k tomu vedie?

Vedie ma k tomu osobné rozhodnutie, aby som o hodnotách, ako je spolupatričnosť a solidarita, nielen hovoril vo verejných prejavoch, ale aby som ich konkrétnymi skutkami prejavoval aj v praxi. Patrim medzi tých šťastných ľudí, ktorí majú možnosť robiť prácu, ktorá je zároveň aj ich koníčkom. Zároveň vnímam verejnú politiku ako službu. A súčasťou každej služby by mala byť vôľa a ochota pomáhať...



Mladý primátor Partizánskeho doc. PaedDr. Jozef BOŽÍK, PhD., zaujal čínorodosťou.

• Nedávno sa médiami mihla veľmi stručná informácia, že aj časť primátorského platu venujete iným subjektom. Na aký cieľ?

Od začiatku, odkedy som primátorom mesta a poslancom Trenčianskeho samosprávneho kraja, celú odmenu poslancov a dva mesačné platy primátora rozdávam. usilujem sa podporovať najmä športové, kultúrne, spoločenské a sociálne orientované organizácie, ktoré pracujú so všetkými vekovými kategóriami ľudí, čo žijú v našom meste i regióne, s istou preferenciou orientovanou najmä na deti a mládež a potom na seniorov.

• Ako by sa mal správať dobrý „otec mesta“ k mestu, k jeho občanom, k svojim voličom?

V prvom rade by mal rešpektovať princípy otvorenej, transparentnej, komunikatívnej a hodnotovej samosprávy. To okrem iného znamená aj to, aby bol pripravený komunikovať s každým, a to kedykoľvek – či počas dovolenky, na Silvestra, na Štedrý deň..., a tiež aby bol pripravený prijať kritiku. V neposlednom rade by to mal byť človek, ktorý vníma verejnú politiku ako skutočnú službu občanom, a nie ako proklamatívne heslo na politickom bilborde.

• Už dávnejšie je známe vyhlásenie, v ktorom primátor



Vrátia sa Partizánskemu jeho dominanty?

Partizánskeho upozorňuje aj na to, že slovenský svet sa nekončí za hranicami Bratislavy a ľudia chcú kvalitne žiť v každej našej obci či meste...

Bolo to asi v tom zmysle, že politici v Bratislave by mali vedieť, že sa život nekončí za hlavným mestom. A že okrem investícií do diaľnic a priemyselných parkov je dôležité, aby sa ľudia cítili bezpečne. Slušní ľudia sú u nás akoby v menšine. A to len preto, že asociáli sa cítia, akoby ich chránil zákon.

• Neraz prišli aj obvinenia z rasizmu.

Problémy sa však netýkajú iba jedného etnika. Aj medzi Rómami je veľká skupina slušných ľudí.

Poznámka redakcie SNN na margo rozhovoru:

Primátor Partizánskeho Jozef BOŽÍK je nielen úradník mesta, filantrop, ale aj aktívny občan. O tom svedčia jeho aktivity v mnohých mládežníckych hnutiach v nedávnej minulosti, ako určite aj to, že je ešte stále predsedom Petičného výboru za vypísanie referenda o neprivatizácii strategických podnikov a používaní slovenského jazyka v orgánoch verejnej správy. Ako člen predsedníctva Informačného centra mladých v Partizánskom sa často stretáva s mladými ľuďmi, je predsedom Občianskej iniciatívy Partizánske – Naš domov a Občianskeho združenia Spolu sme Slovensko.

MEDZI NAMI

Nie všetko, čo si človek prečíta na internete, je pravda, rovnako nie všetko, čo si prečíta v Denníku N alebo počuje v RTVS, je pravda pravduca. V porovnaní uvedených médií je však zásadný rozdiel. Kým na facebookoch a v internetových diskusiách si pod rúškom anonymity môže písať, kto čo chce, a môže žartovať, ako chce – nemusí sa to brať vážne, zatiaľ napríklad vo verejnoprávnom rozhlase tzv. renomovaní analytici môžu púšťať do éteru rôzne blaboty, ktoré sa podávajú verejnosti ako nespochybniteľné a neotrasiteľné pravdy.

Na posudzovanie pravdivosti informácií na internetových weboch si istí samozvaní rozhodcovia vytvorili projekt s názvom Konšpirátori.sk, v ktorom odhalujú tzv. hoaxy a praniejú všetko, čo je podľa nich v hoaxoch alternatívnych médií a v diskusiách zavádzajúce a lživé. Na odhaľovanie lživých informácií a manipulačných technik v mainstreamových médiách zatiaľ nebola ustanovená nijaká komisia. A zišla by sa aj vo verejnoprávnej inštitúcii. Nedávno boli do rozhlasovej relácie pozvaní novinári Tereza Spencerová z českých Literárnych novín a Mirek Tóda z Denníka N, aby pohovorili o udalostiach na Blízkom východe a v Sýrii. Bolo to stretnutie dvoch názorových svetov, dvoch diametrálne odlišných novinárskych

prístupov k práci novinárov spravodajcov. Pani Spencerová sa práve vrátila z Aleppa a právom patrila do relácie. Z prvej ruky ako priama účastníčka udalostí a pán Tóda ako zahranično-politický komentátor priniesol iba názory spoza redakčného stola Denníka N. Rozdiel medzi hodnovernosťou tvrdení oboch účastníkov bol taký markantný, že poslucháč musel nadobud-

Ako je to vlastne: „brutálne“ ruské bombardéry bombardovali v Aleppe inak ako „inteligentné“ americké lietadlá v Mósule? Uplynul sotva týždeň a do relácie Z prvej ruky boli pozvaní jediní majitelia pravdy o konšpiráciách na Slovensku Ján Urbančík a Marián Jaslovský. Tentoraz bez oponentov, ktorí by celý zámer redakcie mohli pokaziť, tak ako predtým Tereza Spen-



Konšpirátori krátkeho doletu

Ludovít ŠTEVKO

núť dojem, že Mirek Tóda bol v relácii nadbytočný element, ktorý svojmu poslaniu obviňovať Rusov z krízy na Blízkom východe urobil iba medvediu službu.

Expert na zahraničnú politiku Tóda sa vytasil okrem iných „objavných“ tvrdení vetou: „Za tie utečenecké vlny (v Európe) je zodpovedné hlavne Rusko, jeho bombardovanie a jeho akcie v Aleppe...“ Nevídané, neslýchané. Tento hoax, teda podvodnú správu, si politická polícia portálu Konšpirátori.sk nevšimla. Rusi predsa prišli do Sýrie legálne na pozvanie Baššára Asada až niekoľko týždňov po tom, ako vyvrcholila utečenecká puna a v Nemecku už bolo takmer milión neregistrovaných migrantov.

cerová. Hneď úvodné slová moderátorky naznačili, aká „životne dôležitá“ téma čaká poslucháčov verejnoprávneho rádia. Vraj, čo hovoria páni na to, že na internete sa objavil hoax, že Zem je plochá. Ano, v e-mailovej pošte si kde-ko našiel video, v ktorom mám v mešite vysvetľoval, že Zem je rovná, ako povedal Mohamed, a nie guľatá, ako tvrdia neveriaci zo Západu. Doteraz nevieme, či to mal byť vstup do humornej relácie alebo len hlúpa otázka. Hlavne že sme sa pobavili a najmä dozvedeli, že za všetkými nepravdivými informáciami, ktoré sa šíria v alternatívnych médiách, je ruská propaganda. Akože inak! Veď to bolo v CNN a NBC: Rusi zostrelili malajzijské lietadlo MH17, Putin a jeho hackeri

sa pričínili o zvolenie amerického prezidenta, Rusi ohrozujú NATO a celý demokratický svet! Kto tvrdí niečo iné, je producentom proruských hoaxov – jeho názory treba cenzurovať.

Podľa toho, čo si prečítame v novinách, musíme dospieť k názoru, že Trump je vlastne Putinov agent, ktorý sa inšpiroval v Wildersa, Fica a Orbána, „lebo rozdeľovať podľa náboženstva ľudí, ktorých do krajiny nevpušťa, nie je Trumpovou špeciálitou“, ako to napísali v denníku Sme. Tvrdíte, že to nemá logiku podobne ako hoaxy o ruskej hackerke, útlej dievčinke Alise Ševčenkovej, ktorá vypudila z Bieleho domu Hillary Clintonovú? Mladučká odborníčka na kybernetickú bezpečnosť sa ocitla na sankčnej listine USA, pretože vraj v úlohe Putinovej agentky prenikla na stránky Demokratickej strany, aby zmanipulovala prezidentské voľby v USA.

Americké tajné služby vyslovili nespochybniteľné pravdy už neraz. Hoax kolosálnych rozmerov vymysleli predtým, ako nahovorili prezidenta Busha juniora, že treba napadnúť Irak, pretože Saddám ukrýva jadrové zbrane. Inteligentné americké rakety vtedy pripravili o život okolo stotisíc civilistov. Zbrane hromadného ničenia sa nenašli, Američania mier do Bagdadu nepripinili, ale aspoň sa podarilo nájsť a obesť diktátora Saddáma Husajna. Čo na to samozvanci verejnej databázy Konšpirátori.sk?

Aj rozhodní antifašisti cúvajú pred realitou Pobaltia a Ukrajiny

Slovenské poučenia z ukrajinských dejín

Dušan D. KERNÝ – Foto: ZATL

Na Slovensku sa vytvoril veľmi jednoznačný mediálny antifašistický front. Lenže pokiaľ ide o dlhodobý vývoj v troch spojeneckých pobaltských štátoch, ako aj v Ukrajine, ktorá tvrdí, že sa vydala cestou európskych hodnôt, jestvuje priepastný rozdiel.

V čom tento rozdiel spočíva? Ukrajinským a pobaltským kolaborantom s nemeckým nacistickým režimom sa „nevenuje“ primeraná informačná pozornosť. A nielen to, médiá a väčšina autorov majú závažný problém hovoriť o legalizácii takých organizácií a podujatí, ktoré ak by sa konali na Slovensku, boli by trestným činom.

Predovšetkým ide o to, že v rámci vyrovnávania sa s boľševickou sovietskou minulosťou, s tzv. „dekonzistáciou“, sa prakticky nielen rehabilitujú, ale na roveň zástancov ľudských práv sa dostávajú nielen kolaboranti s nacizmom, ale zároveň aj aktívni účastníci masového vyvražďovania civilného obyvateľstva – napríklad brutálnych vrážd na území dnešnej Ukrajiny. Akokoľvek kriticky sa médiá stavajú proti nepochybne nejednoznačnému vývoju v dnešnom Poľsku, nedá sa odsunúť do úzadia fakt, že po prvý raz demokraticky zvolený poľský parlament – sejm, odhlasoval s drvivou väčšinou rezolúciu, ktorá brutálne masakry desaťtisícov Poliakov v roku 1943, spôsobené ukrajinskými nacionalistami, označila za etnické čistky.

■ OSLAVUJÚ BANDERU

Tu nejde o vyratúvanie, kto koľko vraždil, tu ide najmä o to, že na Ukrajine sa toto obdobie hodnotí ako súčasť oslobodzovacieho boja proti sovietskej moci, aj keď počas významného obdobia druhej svetovej vojny išlo o kolaboráciu s nacizmom a masové vyvražďovanie židovského obyvateľstva v dovtedy nevídaných rozmeroch. Nové zákonodarstvo prepisuje dejiny v mene vyrovnávania sa s minulosťou. Radikálne sa odstraňujú „stopy sovietskej okupácie“, čím sa myslí celé obdobie prináležitosti Ukrajinskej sovietskej socialistickej republiky do ZSSR. V rámci vytvárania novej národnej a nacionalistickej mytológie sa všetka zodpovednosť za minulosť odsúva v dnešnom



Prislušníci zlopestnej dobrovoľníckej jednotky Azov.

ponímaní na Rusko a Rusov, kým „bojovníci za nezávislosť Ukrajiny v XX. storočí“, ako sa hovorí v prijatom zákone, sú pozitívnym javom. Stepan Bandera je nielen Hrdinom Ukrajiny, ale aj symbolom ukrajinskej štátnosti. Prijaté štyri zákony sice zakazujú šírenie totalitnej komunistickej či národnosocialistickej ideológie a ich symbolov, ale zároveň sa prijal zákon o „pamäti na bojovníkov za nezávislosť“. To priamo aj znamená zvyšovanie penzií a iných sociálnych výhod pre príslušníkov jednotiek, ktoré sice kolaborovali s nacistami, či sa zúčastňovali na masovom vyvražďovaní civilného obyvateľstva, pretože sa to poníma ako boj za nezávislosť od ZSSR.

Na záberoch televízneho spravodajstva z občianskej vojny na východe Ukrajiny bojové jednotky

dobrovoľníkov Pravého sektora, osobitne jednotky AZOV, majú na rukávoch takmer identický znak ako jednotky nemeckých SS, ktoré boli v Norimberskom procese vyhlásené za zločinecké. V spravodajstve českej televízie boli vždy zábery na tento znak SS prekryté, čo nás vlastne upozornilo, že identické zábery v televízii na Slovensku prekryté neboli. Je zjavné, že český editor sa dobre orientoval v problematike, kým na Slovensku sa to jednoducho z neznalosti prehliadlo. Ale podstatné je to, že sa nikto nesťažoval! Nikto neprotestoval. Tento detail symbolizuje nerovnováhu medzi tým, ako pristupujeme k realite na Slovensku, kde ide predovšetkým tak o politické, ako aj mediálne súvislosti, a ako pristupujeme k otvoreným prejavom osláv príslušníkov fašis-



Ukrajinské „obrazoborectvo“ nadobúda neraz až tragikomické rozmery...

tických jednotiek na Ukrajine či v Pobaltí.

■ NOVÉ POMENOVANIA

Mediálne sa najviac pozornosti u nás venuje takzvaným „leninopádum“. Teda nielen mediálne a televízne príťažlivému strhávaniu Leninových sôch, ale podľa zákona o odstraňovaní a pomenovávaní miest súvisiacich so sovietskou minulosťou odstraňovaniu tisícov pamätníkov a názvov. Podľa hrdého vyhlásenia prezidenta Petra Porošenka na vlnajších májových oslavách už vtedy bolo odstránených tisíc Leninových a sovietskych sôch a vyše sedemsto miest, námestí a ulíc premenovali. Ako? Kyjevská magistrála sa už nemeňuje Moskvyjský prospekt, ale Prospekt Stepana Bandera, hrdinu ukrajinského odboja. Na Slovensku sa mlčí, s akou minulosťou to Porošenko obchádza európskych predstaviteľov...

Pri všemožnom porozumení pre zložitú, nejednoznačnú osudu rusínskeho a ukrajinského obyvateľstva vo východnej Haliči – ako dodnes hovoria Poliáci, alebo na západnej Ukrajine – ako hovoria dnes Ukrajinci, pri všetkej snahe poznať celú zložitú, v ktorej sa ocitli ľudia v časoch vojny, ktorá vykántrila poľskú i židovskú kultúru, najmä chadiskú, na celom rozsiahlom území Ukrajiny, Bieloruska a Pobaltia, za nielen aktívnej, ale masovej účasti

miestneho obyvateľstva, nemožno akceptovať novú nacionalistickú ukrajinskú mytológiu.

S akou samozrejmosťou Kyjev hovorí o európskych hodnotách a s akou samozrejmosťou požaduje európsku podporu, zbrane od NATO a miliardy dolárov zo svetových finančných centier. Teda odtiaľ, kde všade má aj Slovensko svoje slovo. A ešte pripomeňme: divízia SS Galizien, do ktorej sa dobrovoľne prihlásili desaťtisíce obyvateľov dnešnej západnej Ukrajiny, sa okrem iných zúčastnila na bojoch proti SNP.

■ ZAMLČIAVANIE FAKTOV

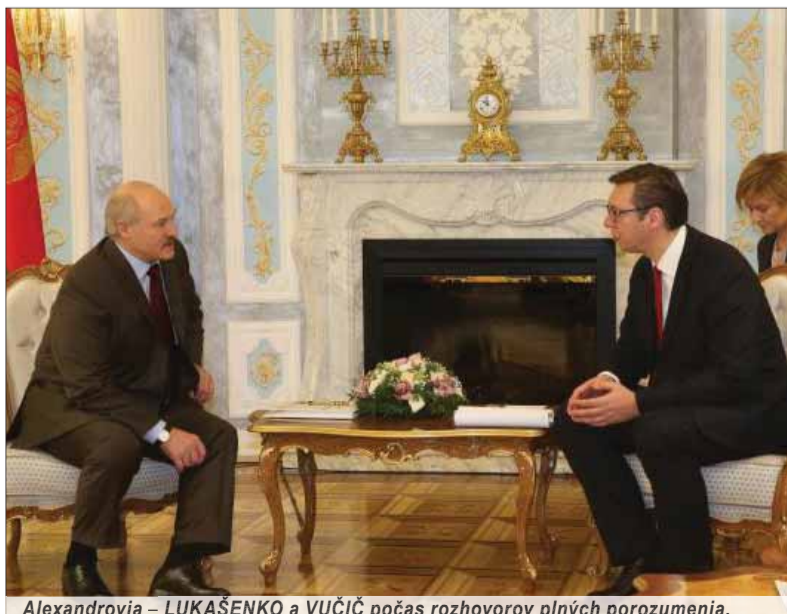
Každý, kto len trochu rozumie futbalu, vie nielen o Dyname Kyjev, ale najmä o Šachtare Doneck – vie o tom, aké to bolo výstavné mesto s fantastickým štadiónom, so skvelými hotelmi a s vynikajúcim letiskom. Dnes to všetko leží v ruínach nie preto, že by si to do vzduchu vyhadzovali samotní obyvatelia či povstanci, ale preto, že to padlo za obeť vo vojne oligarchov, že sa uplatňovala z hľadiska armády taktika spálenej zeme tam, kde to nekontrolovali prokyjevskí oligarchovia, ale „východný“ Rinat Achmetov. To zamlčujeme, ale oslavy kolaborantov a účastníkov masového vyvražďovania, slávnostné pochody bývalých SS – či už v Pobaltí alebo na západnej Ukrajine, tolerovať nesmieme. Keď už pre nič iné, tak preto, že to do Európy, do EÚ nepatrí.

Srbsko-bieloruské partnerstvo potvrdzujú dodávky vojenskej techniky

Nové kolo zbrojenia na Balkáne

Text a foto: Martin JARINKOVIČ

Delegácia srbských vládnych predstaviteľov pod vedením premiéra Aleksandra Vučića navštívila koncom januára Bielorusko. Témou rozhovorov boli najmä otázky rozvíjania hospodárskych vzťahov a vzájomnej vojensko-technickej spolupráce.



Alexandrovica – LUKAŠENKO a VUČIČ počas rozhovorov plných porozumenia.

Premiér Vučić pre srbské médiá vyzdvihol srdečnú, priateľskú atmosféru rokovaní. V rovnakom duchu bolo vyhlásenie bieloruského premiéra Andreja Kobjakova, podľa ktorého je Srbsko kľúčovým ekonomickým partnerom Bieloruska na Balkáne. Na prvom kanáli Bieloruskej štátnej rádiotelevíznej zaznelo aj vyjadrenie prezidenta Alexandra Lukašenka, že Bielorusko vždy podporovalo Srbsko aj v najťažších časoch nielen v otázke Kosova, ale aj v ďalších otázkach, pričom prisľúbil, že s touto podporou Srbsko môže rátať aj naďalej. Dvojdná pracovná návšteva Minska neostala len pri diplomatických frázach, ale priniesla, ako uvádza srbský denník Blic, aj konkrétne výsledky v rade medzištátnych dohôd v oblasti – ako dohoda o

vojensko-technickej spolupráci umožňujúca kooperáciu na výrobe a opravách vojenskej techniky. Top správou je informácia, že Bielorusko daruje Srbsku osem stíhačiek Mig 29 a dva komplexy protiletadlového raketového systému Buk M1. Srbsko by podľa dohody malo uhradiť len cenu modernizácie tejto techniky, pričom detaily celého kontraktu sa majú doladiť v apríli 2017 počas návštevy bieloruských predstaviteľov v Srbsku. V krátkom čase je to už druhá takáto podporná injekcia ozbrojeným silám Srbska. Nie tak dávno totiž Ruská federácia rovnako len za cenu modernizácie oznámila dodávku šiestich Migov 29. Srbsko tak za výhodných podmienok získava štrnásť modernizovaných stíhačiek a navyše podľa dohody s Ruskom zmodernizujú aj štyri staršie srbské Migy 29. Súčasťou ruskej pomoci je aj dodávka tridsiatich modernizovaných tankov T-72 S a rovnakého počtu bojových obrnených prieskumných vozidiel BRDM 2.

■ SRBSKÁ NEUTRALITA?

Podľa srbského vojensko-politického analytika Miroslava Lazanského sa tieto stíhačky po modernizácii dostanú na úroveň stíhačiek štvrtej generácie, pričom si Srbsko

zabezpečilo na najbližších štrnásť rokov ich životnosť. Súčasťou modernizácie je podľa tohto experta vybavenie stíhačiek najnovšími ruskými raketami vzduch-vzduch VVR, ktoré má vo svojej výzbroji zatiaľ len ruská armáda, ako aj najnovšími radarmi ŽUK-M. Tieto inovácie arzenálu urobia zo Srbska z hľadiska obrany vzdušného priestoru najúdernejšiu krajinu na Balkáne (vynímajúc Grécko). Ako dodal šéfredaktor deníka Informer Dragan J. Vučićević, Srbsko si takto zabezpečilo prakticky svoju neutralitu.

■ DRUHÁ STRANA MINCE

Nie všetci odborníci sú však rovnako nadšení. Kritický je srbský vojenský analytik Aleksandar Radič, podľa ktorého dodané lietadlá predstavujú len nutné minimum na udržanie obranyschopnosti srbského vzdušného priestoru, pričom zmysluplnosť dodávky ostatnej techniky spochybnil. Napriek rozpakom všetci sa však zrejme zhodnú s premiérom Vučićom, že po prevzatí dodávky bude oveľa ťažšie napadnúť Srbsko než predtým. Odvrátenou mincou celej veci je skutočnosť, že na Balkáne sa zrejme schyluje k roztočeniu kolotoča pretekov v zbrojení s nepredvídateľnými následkami.

Prof. Július KREMPASKÝ: Vesmír bol zrejme zámerne kreovaný pre človeka

Vedecké objavy vo fyzike kresťanstvu neodporujú

Zhovárala sa Eva ZELENAYOVÁ – Foto: archív J. K.

Keď v roku 1969 vyšla knižka A Biblia má predsa pravdu od jedného z najvýznamnejších vedeckých publicistov Wernera Kellera, spôsobila taký záujem verejnosti, že sa na svetový trh dostalo jej vyše päť miliónov výtlačkov. A keď v roku 2006 vydala SAV knižku profesora Júliusa Krempaského Veda verus viera?, časť akademickej obce protestovala a usilovala sa knižku dostať do zabudnutia. Krempaský mal smolu, že ju vydal na Slovensku. Pritom išiel podstatne ďalej než Keller, lebo ho k smelým tvrdeniam, že kresťanská filozofia najlepšie koreluje s výsledkami vedeckého bádania vo fyzike, priviedli práve výsledky vedy. Koncom minulého roka vydal knižku s veľmi aktuálnym obsahom Kresťan v treťom tisícročí. Aj to nás podnietilo na rozhovor s ním.

• V jednom článku ste zdôraznili, že ste študovali za totality. Prečo, keď ste skončili vysokú školu a dosiahli vynikajúce vedecké úspechy?

Študoval som bez problémov s vynikajúcimi známami. Aj moja záverečná skúška bola na výbornú. No stala sa taká vec. Počas vysokoškolského štúdia som mal na stene internátnej izby zavesený krížik. Jeden spolubývajúci oznámil dekanovi fakulty, že má ideologicky „závadných“ spolubývajúcich. Dekan sa prišiel presvedčiť a odvtedy som bol v nemilosti. Keď som skončil školu, prečítali mi hodnotenie, že súdruh Krempaský síce počas celého štúdia získal samé výborné známky, ale ukázalo sa, že fyziku ovláda ideologicky „závadne“, a preto sa mu navrhuje zníženie známky o jeden stupeň na veľmi dobrý. Pretože som bol veriaci.

• Ale vy ste napokon spojili fyziku s vierou...

Áno, a dodnes ďakujem Bohu, že som sa nemohol stať vysokoškolským učiteľom na prírodovedeckej fakulte, ale musel som odísť. Ešte z prvého ročníka si ma pamätal profesor Vladimír Hajko a okamžite ma pozval k sebe na elektrotechnickú fakultu. Potrebovali fyzikov, pretože sa značne rozmožhol počet záujemcov o toto štúdium. Tam som našiel omnoho priaznivejšie podmienky na rozvíjanie vedy než na prírodovedeckej fakulte i vynikajúci kolektív.

• A to ste už neboli ideologicky „závadný“?

Ale bol, oznámili mi, že z tohto dôvodu nemám šancu na nijaký kariérny postup. To trvalo do roku 1979. Ale cenné bolo, že na čele katedry bol slávny Dionýz Ilkovič, jediný Slovák, ktorý vo svete nechal stopu v podobe Ilkovičovej rovnice. Vážil si ma a bol rád, že som tam, lebo obaja sme boli rovnako ideologicky zameraní. Bol tiež hlboko veriacim človekom. Som mu za veľa vďačný.

• Prenasledovali vás za to, čo vám vštepili rodičia. Nezanavreli ste na Boha preto, že vám skrížil cestu ku kariére?

Na Boha som nezanavrel, ale objavili sa určité pochybnosti. Lebo keď som začal študovať fyziku, spočiatku sa mi zdalo, že jeden vzdelaný moderný fyzik nemôže byť veriaci. Pretože tie teórie v tom čase vyzerali byť kompetentné. Napríklad vtedy sa ohromne rozvinul darvinizmus a teória Big Bangu a ja som si zrazu kládol otázku, kde je vlastne pravda.

• Ale práve Big Bang nemusel byť proti Bohu...

No práve chcem povedať, že vývoj vo fyzikálnych vedách sa ukázal absolútne nečakaný. Namiesto toho, aby sa veda vzdalovala od náboženských názorov, začala sa k nim približovať. Nové objavy začali krásne potvrdzovať vieroučné články, až človek žasol.

• Takže cez fyziku ste si upevnili svoj vzťah k Bohu?

Dá sa to tak povedať. A môžem aj konkretizovať v čom, lebo môže sa to zdať len ako formálne konštatovanie, ale nie je to tak. Všimol som si vo vývojevej teórii darvinizmu, že ona síce platí, lenže iba pri veľmi delikátnych



Prof. Július KREMPASKÝ stavia proti vojnovým hrozbám kresťanstvo a morálku.

podmienkach. A tie nie je v ľudských silách ani len poznať. Slávni fyzici, ako trebárs Weinberg, to oficiálne aj publikovali. Pýtal sa, čím to je, že pri Big Bangu sa vynorilo z vákua presne toľko hmoty, ako bolo treba, 10^{53} kg – ani viac, ani menej. Pretože keby o trochu viac alebo o trochu menej, tak tu nie sme. A to je len jeden z argumentov, a je ich celá plejáda. Takže mne fyzika začala potvrdzovať filozofiu veriaceho človeka, pretože sa ukázalo, že síce vývoj beží, ale jeho podmienky stanovuje nejaká nadprirodzená bytosť. A ďalšie objavy vo fyzike tak skomplikovali vedcom život, že aj Weinberg nedávno konštatoval, že napokon sa asi aj my ateisti budeme musieť oprieť o tzv. antropický princíp. To znamená koncepciu, ktorej základnou tézou je tvrdenie, že vesmír je objekt cielene stvorený pre človeka. Že život aj človek sú cieleňé fenomény, ktoré boli naprogramované a dané zhora.

• Vo vašej knižke Kresťan v treťom tisícročí citujete slávneho fyzika Hawkinga, ktorý vyhlásil, že on nepotrebuje Boha ako kreátora, ale ako autora prírodných zákonov, čo je v podstate to isté. Vo vašej knižke ma zaujala hmota ako taká. Je aj v hmote zakódované čosi také ako v živom organizme – teda DNA?

Je, ale v inej podobe. Na počiatku nášho sveta bolo do matérie naprogramovaných niekoľko fundamentálnych zákonov. Zatiaľ poznáme štyri. A síce gravitačný zákon, zákon silnej interakcie, zákon slabšej interakcie a elektromagnetickej interakcie. Tieto štyri sily determinujú celý vývoj, celú dynamiku, čiže to je stopa, ktorú zanechal kreátor v materii. To je veľmi dôležité aj pre súčasných teológov, pretože viera nie je len fides, ale aj racio. Ako napísal sv. Ján Pavol II. v encyklike Fides et ratio – viera to sú dve krídla, ktorými sa dostávame k poznaniu. A cirkev ako keby dosiaľ lietala len s tým jedným krídlom, fidesom. Venovala sa len pastorácii a takmer úplne ignorovala racio, čiže rozum a vedu.

• No lietat' s jedným krídlom sa nedá...

Áno, pričom racio má odpoveď na mnohé, zdanlivo iracionálne otázky. Boh na počiatku vložil do hmoty fundamentálne zákony, ktoré riadia chod vesmíru. On ich neruší, on ich rešpektuje a neporušuje, a preto, keď sa naplnia podmienky, tak privedú i katastrofu. Bez ohľadu na to, či je sviatok, piatok alebo štedrý večer. Samozrejme, môžeme si položiť otázku,

prečo Boh zvolil taký spôsob kreovania sveta, ktorý vedie aj ku katastrofám. Tam už je odpoveď ťažšia, pretože tu už by chcel človek nahliadnuť do vôle Božej, do jeho myšlienok, a na to nemáme. Napriek tomu už dnešný fyzik vie odpovedať aj na otázku, prečo asi Boh dal prednosť práve tomuto evolučnému mechanizmu: lebo v tom prípade bolo možné zapojiť človeka do tohto procesu, nechať ho nech je spoločný na tvorení. Takže zdá sa, že evolučný spôsob kreovania sveta je kresťanskejší než kreačný, ktorý oblasť teológie doteraz stále preferuje. Fyzika priniesla nesmierne veľa netriviálnych poznatkov, ktoré veľmi pomohli veriacemu človeku.

• Vieme, že existenciu Boha nevieme ani dokázať, ani vyvrátiť. Lebo potom by naša viera stratila zmysel.

Presne. A slávny filozof Kant povedal: Je dobré, že nevieme, ale veríme, že existuje Boh.

• Ale kde sú hranice možnosti vedy? Vo svojej knižke uvádzate, že aj veda má svoje hranice, cez ktoré nevieme prejsť.

Materialistom nedalo spať, že existuje antropický princíp a je taký silný, že si vynucuje prítomnosť božskej existencie. A vymýšľali kontratóriu a našli ju v teórii multivesmíru. Podľa nej na počiatku vznikol nie jeden vesmír, ale veľa, a v každom sa to nejakú náhodou tak utriaslo, že aspoň v jednom z nich sa objavil život aj človek. Lenže zrazu sa objavil iný faktor. Weinberg si položil otázku, koľko tých vesmírov by muselo byť, aby to takto fungovalo? A dospel k závažnému výsledku: tých vesmírov by muselo byť minimálne 10^{19} , a to je nekonečne mnoho. Čiže tá teória by mohla byť reálna, len keby tých vesmírov bolo nespočetne mnoho. Takže vznikol veľký problém, ktorý je doteraz neriešený, a zrejme ani nikdy nebude. Lebo nie je v silách človeka zistiť, či existuje ešte aj iný vesmír. Jednoducho preto, že čím viac sa približujeme k okraju nášho vesmíru, tým rýchlejšie sa od nás vzdaluje. Nikdy sa k nemu nedostaneme, to je vedecky, matematicky dokázané.

• Lenže my sa nevieme dostať ani do začiatku nášho vesmíru...

Áno, len tam je situácia trochu iná, pretože máme nezávislé svedectvá o tom, že tento bod tu musel byť, a dokonca aj presne vieme kedy – pred trinástimi miliar-

dami sedemsto miliónmi rokov. To je nespochybniteľné.

• Do tohto bodu sa však dostať nevieme.

Nevieme. Ukazuje sa, že priamo v tom počiatku už neplatí nijaká teória. Teda to sú tie hranice vedy. Ale samotná hranica vedy je ešte v niečom inom. Boh, a to už dnes veda vie (škoda, že teológovia to nevedia), svoje fundamentálne zákony zabezpečil nielen tzv. deterministickou dynamikou, to znamená dynamikou, ktorá presne sleduje to, čo diktujú tie zákony. Lenže keby to bolo len tak, svet by bol strašne fádny. Pretože štyri zákony môžu generovať len niekoľko málo prísne determinovaných typov, a nie taký variabilný svet, akým je. No fyzika zistila, že Boh tie zákony zvolil tak, že na určitej úrovni rozvoja a vývoja sa generuje situácia, ktorej hovoríme chaotická dynamika. A v tejto situácii praneopatná malá porucha, podnet sú schopné zvrátiť vývoj do rôznych iných situácií.

• Princíp mávnutia motýlieho krídla?

A sme pri tom. Áno, to je fenomén motýlieho krídla a je to nesmierne významná vec, aj keď si ľudia myslia, že by bolo lepšie, keby chaos nebol. Nech Boh chráni. Chaos má obrovský význam. Pretože keby ľudské mozgy pracovali deterministicky, tak sme roboty a každý robíme to isté.

• Nesmerujeme k tomu?

Nesmerujeme. Pretože neuróny sa v mozgu pohybujú chaoticky, v režime deterministického chaosu, preto každý človek rozmýšľa autonómne. Každý človek je autonómna bytosť.

• A veda nemôže s ľuďmi nič urobiť?

Môže, ale čo by to chcelo?! V mozgu sú miliardy neurónov a na to, aby sme zvládli správanie miliárd neurónov, by sme potrebovali počítače väčšie ako celá slnečná sústava. Čiže nikdy nebude človekovi dané, aby bol schopný narábať s takými obrovskými systémami, ako je mozog. Dokážeme spracovať systém, ktorý má desať alebo sto častíc, prípadne tisíc, ale miliardy, to už nie. Mozog je teda v tomto smere komplikovanejší ako celý vesmír. A to nielenže tušíme, ale v tomto smere sa v stredu pre výskum jemných častíc v ženevskom Cerne robil vážny pokus. Pred pár rokmi vyčlenili skupinu najgeniálnejších fyzikov a dali im za úlohu preskúmať, čo sa deje v ľudskom mozgu, keď povedzme vznikne myšlienka. Čo sa tam deje, že sme schopní robiť také veci, ktoré nevieme pochopiť. Že ten mozog dáva príkaz a robí to, čo chceme. Napríklad, opýtate sa ma na konkrétnu vec a ja hneď vyšlem signál, že chcem vedieť len fakty, ktoré s otázkou súvisia. A mozog si spomenie a začne produkovať fakty, ktoré potrebujem.

• A dospeli k nejakým výsledkom?

Nie, túto skupinu zrušili, pretože zistili, že v tom si človek neporadí. Jednoducho mechanizmus práce mozgu a sféra citov, radosti a smútku, vôle či vedomia už je nad hranicou ľudských možností. Je tu limit, cez ktorý sa nedostaneme. Je tu akási hranica, za ktorou je čosi iné.

• Vydali ste knižku Kresťan v treťom tisícročí. Môže ešte kresťan existovať v treťom tisícročí, keď vidíme, ako sa rozpadáva kresťanská Európa?

Sú tu veľmi vážne nebezpečenstvá. Spočívajú najmä v tom, že postupne sa nesmierna sila dostáva do rúk aj jednotlivcom. Dnedávna atómovú bombu mali len USA, neskôr aj Rusi, no keď nejaké individuum bude

mať šancu stlačiť gombík, zlikviduje časť sveta, možno i celý. Ukazuje sa, že na to existuje jediná zbraň, pevné kresťanstvo, morálka.

• Ale vy v knižke spomínate Gandhiho, ktorý povedal, ja by som aj prijal kresťanstvo, keby kresťania podľa neho aj žili. To o mnohom vypovedá.

To je trochu smutné konštatovanie, bohužiaľ, aj pravdivé. Naozaj mnoho kresťanov vyznáva svoju vieru a na druhej strane sa správa nekresťansky. Je to paradox.

• Viete vysvetliť aj v čom to je? Niečo sa stalo. Viete čo?

V človeku sa objavil jav, ktorý je pravdepodobne za všetkým zlom na svete, a to egoizmus. A pravdepodobne v tom treba vidieť aj podstatu dedičného hriechu. Človek sklamal svojho kreátora. Svet bol stvorený z lásky, a dokonca fenomén lásky bol vložený aj do materiálneho sveta. To málokto vie.

• Dá sa to vidieť?

Dá. Pri stretnutí dvoch častíc s rôznymi energiami fyzika s úžasom zisťuje, že nikdy sa nestane, aby ten objekt, čo má viac, zbral tomu, čo má menej. Naopak, ten čo má viac, vždy odovzdá druhému. Teda v hmotnom svete funguje taká primitívna láska. Ale keď sa objavil človek, obdarený slobodnou vôľou, neodolal pokušeniu a dal prednosť egoistickému princípu. A preto, keď sa bohatý stretne s chudobným, tak po ich vzájomnej interakcii sa bohatý stáva bohatším a chudobný ešte chudobnejším.

• Východná Európa bola štyridsať rokov pod tlakom ateistického režimu. Akú šancu má človek prijať Boha, aj keď cíti, že nič ho presahuje, keď sa mu nedostalo kresťanskej výchovy?

To je zvláštny problém. Ukazuje sa, že veda nikdy nebola tak blízko k viere ako teraz. Človek nikdy nemal viac argumentov na prospech toho, že Boh existuje, ako v súčasnosti. A napriek tomu odchádzajú od Boha. Prečo? Lebo ich to zaťažuje, lebo z toho vyplývajú isté povinnosti. Moje očakávania sú asi takéto. Človek je postupne múdrejší, pretože sa vzdeláva. A skôr či neskôr bude mať v malom „péčečku“ zhromaždené všetko, k čomu ľudstvo dospelo. Veda speje do situácie, že každý človek si bude môcť skonfrontovať a sám spozná, ktorá z filozofií je najadekvátnejšia. Možno sa splní to, čo očakával slávny kresťanský mysliteľ Teilhard de Chardin, že raz celé ľudstvo zaspieva Te Deum laudamus. Lebo v konkurencii všetkých náboženstiev v súčasnosti jednoznačne dominuje kresťanská filozofia. Tá sa totiž javí ako najadekvátnejšia našej realite.

• Myslíte si, že problematika vedy a viery sa dostatočne premieta v školách?

Nie, vôbec sa nepremiata. Samotní teológovia o tom nevedia.

• Napriek tomu možno budete so mnou súhlasiť, že je dobré, ak cirkev zachovala kresťanstvo až po dnešok.

Samozrejme, to je neuveriteľne optimistický poznatok. Aj pre mňa samého. Som nesmierne rád, že vývoj dospel do štádia, že som dnes absolútne vyrovnaný s kresťanskou filozofiou. Som stopercentne presvedčený, že spomedzi všetkých náboženstiev, ktoré sa nám ponúkajú, je kresťanské najsprávnejšie. Jediná filozofia, ktorá je adekvátna nášmu svetu, je kresťanská, pretože tá pozná trinitársky princíp. Ak je autor trinitársky, tak aj jeho dielo je tým poznačené. A fyzika to poznala. Kdekoľvek sa pozriete, všade nachádzate princíp tri. To je najvýznamnejší fenomén, aký vôbec existuje. Ja napríklad už nehľadám len náboženstvo hocijaké, ale také, ktoré zodpovedá realite, ktorú skúmam, študujem. Zisťujem, že iba kresťanská filozofia má na to odpoveď.

V koalícii vládne konsenzus



Slovenská verejnosť v ostatných dňoch bola svedkom policajného zásahu proti osobe poslanca a podpredsedu SNS Antona HRNKA počas jazdy na diaľnici. Poslanecovi odobrali policajti vodičský preukaz za údajný priestupok – ohrozenie v jazde, ktoré podľa neho nespôsobil. Príslušné orgány preverujú konanie polície aj poslanca za volantom. Predseda branno-bezpečnostného výboru Národnej rady SR A. HRNKO dokonca zverejnil video, ktoré celú situáciu zaznamenáva.

• Pán poslanec, na tlačovej besede ste ako jeden z možných variantov zásahu polície proti vám uviedli, že mohlo ísť aj o konanie na objednávku. V tejto súvislosti by sme sa vás chceli opýtať na aktuálne vzťahy v koalícii.

Predovšetkým moja úvaha nesmerovala na konkrétny politický subjekt. Vo všeobecnosti možno povedať, že v základných programových otázkach panuje široká konsenzuálna zhoda. Sú, samozrejme, jednotlivosti, kde to občas v koalícii zaškrípe, ale vyplýva to z progra-

movej odlišnosti partnerov. Niektoré veci sú však pre nás nepochopiteľné. Nevieime si napríklad predstaviť, žeby nominant SNS v zodpovednom úrade uvoľnil pre tlač nejakú informáciu podliehajúcu utajeniu a dotýkajúcu sa napríklad partnera zo SMER-u a následne by mohol vo funkcii v úrade zotrvať.

• Máte na mysli nejaký konkrétny prípad?

Hovorím, že si to nevieme predstaviť.

Zhovárať sa Maroš SMOLEC

Vytrhnú poplatky slovenské zdravotníctvo z neefektívnosti a biedy?

Lekár a sestra tiež manažujú, nie iba minister

Štefan SAMSON – Foto: internet

Poplatky pacientov za zdravotnícke služby iste nepatria k hlavným problémom dobrého a efektívneho fungovania slovenského zdravotníctva. Ne vždy, keď sa hovorí, ako ho zlepšiť, dostávajú sa na jedno z prvých miest, akoby to bez nich v trhovno riadenej ekonomike nešlo. V skutočnosti by to bez nich išlo, len pravda je asi taká, že ich tam silou-mocou chceme mať. A kto ich presadzuje či forsírjuje, to nie sú, samozrejme, pacienti. Sú to najmä lekári, sestry a zariadenia, ktoré tieto služby poskytujú – teda ambulancie, zdravotnícke laboratóriá, zdravotné poisťovne...

Naozaj by bez nejakých poplatkov nemohli dobre fungovať zdravotnícke služby? Veď poplatky za poskytovanie štandardných služieb v zdravotníctve, zabezpečených u nás ústavou, sú v skutočnosti nezákonné, sú vlastne určitou formou úplatku. Ak vládne chaos a neporiadok, obchádza sa platná legislatíva a platné pravidlá, dakomu sa v tom marazme lepšie žije...

OBCHÁDZANIE LEGISLATÍVY

Veľa problémov aj v zdravotníctve spôsobuje fakt, že legislatíva, ktorú máme, sa nedodríava, všemožne sa obchádza, a tí, čo ju majú zabezpečovať, ju neraz ignorujú. Niektorí hovoria, že je nejasná a nejednoznačná. Ak je to naozaj tak, treba ju spresniť, aby sa urobil takémuto argumentovaniu koniec. Pre tých, čo ju nechcú dodržiavať a všelijako kalkulovať, vždy bude nejasná a nekonkrétna. Ale pre tých, ktorí porušujú platné zákony a pravidlá, sú aj sankcie – tresty a pokuty. Tie tiež treba dôsledne uplatňovať a netváriť sa, že keď sa predpis nedodržiava, nič sa nedeje...

Znovu sa diskutuje najmä o poplatku, ktorý by sa uhradil za akúkoľvek zdravotnú službu u lekára, a tiež o poplatku za prednostné ošetrovanie. Veď sme to tu už raz mali a zdravotníctvo to nevytrhlo z jeho neefektívnosti a biedy! Odôvodňovať to tým, že by išlo o nástroj trhovej



ekonomiky, ktorý by znížil a obmedzil zbytočné a nepotrebné návštevy u lekára, má síce akú-takú logiku, ale viac ako pravdepodobne by to znížilo aj počet potrebných návštev pacientov u lekára. Pre tých, a patí to najmä o dôchodcoch, ktorí majú penzie okolo tristo eur, je každé euro vzácne a potrebné. A seniori nepatria k tým, čo sú v tejto spoločnosti najzdravší...

Poplatky – ak nemajú slúžiť iba na zvýšenie príjmu a osobné obohatenie lekárov a zdravotníckeho personálu – len zvýšia administratívne náklady viac, než by bol príjem z nich. Takže zdravotníctvo by sa bez nich mohlo pokojne zaobiť. Tiež si myslíme, že poplatok za prednostné ošetrovanie počas ordinačných hodín je

voči ostatným pacientom nesolidárny až poburujúci. Rozdeľuje pacientov (občanov) na dve kategórie, na tých, čo na to majú, a na tých, ktorým je každé euro vzácne. Z tohto hľadiska je to aj nemorálne.

MANAŽOVANIE AMBULANCIÍ

Fungovanie zdravotníctva to nie je iba výzva pre špičkového manažéra. Lekár a sestra by mali byť tiež manažérmi a prevádzku ambulancie riadiť tak, aby pred jej dverami nečakalo veľa pacientov. Niektorí to už dnes robia prikladne, pacienti sú spokojní a vedia pochopiť aj určité lehoty a limity, ak vidia u lekárov a sestier snahu o spravodlivosť, o poriadok a ľudský prístup k nim.

internete, ale aj v denníkoch a časopisoch píše o tom, koľko úchylákov, podvodníkov a doslova grázlov sa v tejto sfére pohybuje, a potom ich ešte aj dlho obťažujú vyhrážkami, vydieraním, telefonátmi, esemeskami, posmeškami aj oplzlosťami. Čo k tomu dodať? Vari len toľko, že v tomto priestore sa naozaj prejavujú a realizujú všelijaké individua, zberači trofejí a – ak chcete

sú ochotní, vám pomôcť s kúrením, bazénom, výmenou starých striech, dverí, okien, plotov, výkopov... svoje prebytky vám ponúkajú drobnochovateľa, záhradkára, pestovateľa, zo svojich poľnohospodárskych pozemkov. Skrátka, všetko to, čo človek chce nájsť v regionálnych inzertných novinách. Dokonca sú tam aj oznámenia, spomienkové fotografie a texty o tých,

alebo Kaliňák – a najnovšie aj Danko. Ak som už spomenul, že zoznamovacie inzeráty sú neraz mútnou vodou pre lovcov naivných duší, bolo to preto, lebo sa mi vidí, že aj v politike sa pohybujú pytláci s podobnými úmyslami. Lovia svoju korisť – možného voliča – aj na spôsob inzerátov. Ktovie, možno na svoje zábery začnú využívať aj plochu vo verejných záchodkoch, podchodoch alebo vagónoch. Áno aj tam, pretože aj do tých sa už začína vnášať politika a loví potenciálna korisť... Doteraz boli takito nadháňaci a poľovníci v priamych prenosoch z parlamentu, potom na uliciach a námestiach, teraz sa ju usilujú zamiešať sa aj medzi cestujúcich.

Preboha, čo je to za nápad nahraďiť kotlebovské hliadky vo vlakoch rómškymi?! Jedno i druhé je zlé riešenie. Ak nám skutočne záleží na bezpečnosti cestujúcich, nerobme z toho politiku. Rozšírime a podopreme rady železničnej polície, v ktorej môže nájsť uplatnenie každý, teda aj Róm, ak spĺňa požiadavky – v prvom rade bezúhonnosť. Takto to nie je nič inšie, ako polovačka na hlasy z rómškeho etnika. Lovca ako lovec, či už je to politik alebo gauner zo zoznamky, vždy ide iba za svojou korisťou.

BESEDNICA

„Nechápem, ako rozmýšľa šesťdesiatpäťročná žena, keď prijme ponuku od tridsaťročného chalana na priateľstvo, alebo vážny vzťah...“ zachytil som z rozhovoru dvoch žien, ktoré si klebetením krátili čakanie; nezáleží na tom kde. „Veď je nad slnko jasnejšie, že to ten zajačik prešpekuloval a len chce využiť jej naivitu a vyťažičť z nej, čo sa len dá.“ dodala k téme jedna z nich. „Hlupaňa to je, v jej veku by už mala mať rozum.“ dodala rázne jej spoločníčka. „Ak ho nemá, netreba ju lutovať, nech sa popáli. Už len to, ak niekto vo svojej ponuke uvedie, že mu nezáleží na veku, hmotnosti ani na vzhľade, že má radšej staršie ženy, by ju mohlo pomknúť k tomu, aby bola opatrná...“ zachytil som ešte časť tohto rozhovoru. Zaujímalo ma aj povieť aj prečo? V tej chvíli skršlo, že by to mohol byť aj námet do besednice alebo do inej rubriky, veď s podobnými inzerátmi sa to len tak hemží. Nevídam na tom nič zlé, ak sa slušný človek vo svojej samote, rozhodne pohodlne zo svojej domácnosti takouto formou hľadáť si nového priateľa alebo partnera bez toho, aby musel vymetať krčmy, reštaurácie alebo kúpele. Najmä ženy však, v rôznych diskusiách na



Ako gauner zo zoznamky...

Rudolf SLEZÁK

lovcí – ktorí naisto idú za svojou ľahkou korisťou. Je toto takmer akási národná športová disciplína...

Sú však aj iné inzeráty, v ktorých človek nachádza všelijaké zaujímavé ponuky od firiem i obyčajných ľudí, ktorí nám ponúkajú svoje služby, niečo na predaj alebo, aby sme si aj niečo kúpili. Každý týždeň dostávam do svojej novinovej schránky regionálne inzertné noviny Malacko, ktoré vydáva rodina Matovičovcov. Sú v nich neraz užitočné inzeráty, vďaka ktorým sa dozvieme, kde si možno nájsť prácu, o ľuďoch a firmách, ktorí

čo už nie sú medzi nami. Nebyť toho, človek by sa neraz ani nedozvedel, že jeho dávný priateľ, bývalý spolupracovník už odišiel z tohto sveta.

Priznám sa, že v nich listujem, ale nečítam ich celé. Nezaujímajú ma už „stĺpčeky“ od poslanca Igora Matoviča, ktorý do nich vnáša politiku. Ako verklík opakuje jedno a to isté: Fico, Fico, Fico... Možno si myslí, že tým inzertný týždenník patrične vyšperkuje, ale mne stačia tie jeho perly na tlačkovkách a v televíznych debátach, nepotrebujem ich objavovať aj medzi inzerátmi. Na jedno brdo – Fico

JAZYK A DOROZUMIEVANIE SA

„Etika médií sa kreuje individuálnym prístupom mediálnych pracovníkov k svojej práci, etickými kódexmi, vnútornými zásadami mediálnych organizácií, pričom je limitovaná zákonmi. Jej dodržiavanie či porušovanie prispieva k verejnej diskusii o spoločenskej zodpovednosti, o morálke reportérov, o profesijnej etike médií, dá sa ňou charakterizovať aj vzťah médií a percipientov v danom kultúrnom kontexte.“ (Poláková-Masaryková, 2011).

Čo vytvára etiku a morálku médií

Etické konanie (nielen) médií súvisí s pravdou, profesionálnymi cnosťami konkrétneho média/mediátora a s dobrým úmyslom ako predpokladom konania dobra. Dôležitým atribútom konania médií je spôsob stvárňovania faktu, príp. udalostí a zámer, či napomáhajú dobro, ktoré si verejnosť/spoločnosť skutočne želá. Preto nevytvárajú kompetentný diskurz v rovnocennom zastúpení, vzory a modely verejnej korelácie, hodnoty podporujúce spoločenské blaho, o ktoré sa usiluje verejnosť. Devalvácia hodnôt, hodnotová „vykorenenosť“, účelové programy a infantilná zábava minimalizujú aktivity a skutočné potreby. Vzniká otázka, komu slúžia médiá? Ako sa využívajú informácie a programové skladby? Do akej miery manipulujú? Je pluralita médií aj pluralita názorov a zastupiteľným demokratickým inštitútom? Aké sú záruky proti manipulovaniu, ktoré určuje pohľad na svet? Pri spracúvaní informácií vždy bola a je prítomná aj tretia strana. Odvolávajú sa na prieskum IPRA (International Public Relations Association) neetické konanie a rôzne postupy pri spracúvaní informácií sú realitou nielen na Slovensku, ale aj v celom svete. Pracovať a získavať informácie eticky znamená mnohokrát dopátrať sa ničoho a prinášať nezaujímavé mediálne produkty. Také, ktoré nikoho neoslovia. Média a ich pracovníci vo väčšine prípadov veľmi dobre poznajú svoje práva a povinnosti, ako aj to, kde sa končia určité hranice, ale prax potvrdzuje, že pravidlá sú na to, aby sa porušovali.

Za jeden zo závažných neetických činov v procese mediálneho stvárňovania migračnej a utečeneckej problematiky môžeme považovať aj vytváranie stereotypov. Odsúdiť „inú“ spoločnosť na základe informácií, ktoré nám poskytujú médiá, bez poznania skutočných faktov nekorešponduje s morálnymi normami či s hodnotami akejkoľvek spoločnosti. Dôležitá je etická citlivosť, hodnotová otvorenosť a tolerancia, ale len v tej miere, pokiaľ nie sú ohrozené naše esenciálne hodnoty. Informácie teda musíme vnímať a prijímať eticky citlivo, so schopnosťou prijímať rozdiely (morálna oprávnenosť aj ohrozenie, pokiaľ to zástupcovia médií nepoznajú a nedokážu, môžu byť tendenčné). Summa summarum, každé médium by si malo uvedomiť povahu svojich tvrdení a konštelácií, ako aj mravné potreby spoločnosti. Mravnosť je súhrn zmyslaní človeka, ktoré zodpovedajú etickým a spoločenským normám. Tu treba poukázať na fakt, že nie všetky spoločenské normy sú aj etické.

Annamária GENČIOVÁ,
Katedra slovenského
jazyka a komunikácie FFUMB
v Banskej Bystrici

Sedem oravských obcí si vydýchlo, majú väčší komfort, zdravý vzduch aj lepšie životné prostredie

Dobiehame čosi, čo tu už dávno malo byť!

Text a foto: Marián ŠIMKULIČ

Vlani sme na stránkach SNN písali o finiši kanalizačných prác v niektorých oravských obciach. Sľúbili sme, že sa k zámeru odkanalizovania Oravy vrátíme po jeho dokončení. V sídle Oravskej vodárenskej spoločnosti, a. s., druhú etapu projektu slávnostne odovzdali vlani v októbri. Ako tam odznelo, samosprávy sa do tohto prospešného diela pustili pod gesciou Operačného programu Ministerstva životného prostredia SR, kde sa na to vyčlenili prostriedky za vyše štyridsaťdva miliónov eur. Príspevok Európskej únie z Kohézneho fondu a Slovenskej republiky bol 36 711 969,76 eura. Zostávajúcu čiastku vo výške cez sedem miliónov eur pokryl domáci investor. Projekt rozšíril doteraz existujúcu kanalizačnú sieť na Orave o viac ako štyridsaťšesť percent.



Stavbárske práce na kanalizácii v Hruštine.



Ukladanie príklopov v Zákamennom.



Príprava výkopov v Oravskej Polhore.

Budovanie kanalizácií a ďalších prevádzkových objektov sa rozbehlo koncom septembra 2013. Počas uplynulých rokov vybudovali na Orave vyše stovadsaťsedem kilometrov gravitačnej kanalizácie, pätnásť čerpacích staníc odpadových vôd a deväť kilometrov výtlačného kanalizačného potrubia. Zrekonštruovali aj čistiarne odpadových vôd v Dolnom Kubíne a v Nižnej nad Oravou.

■ PRE TISÍCKY ORAVCOV

Vďaka projektu sa na kanalizáciu napojilo 18 800 obyvateľov siedmich obcí – Vavrečka, Hruš-

tín, Zákamenné, Novoť, Rabča, Oravská Polhora a Sihelné. Odpadové vody týchto novopripojených obcí budú čistené na už vybudovanej čističke odpadových vôd v Námestove, zmodernizovanej ešte v rámci prvej etapy projektu. Zároveň sa zrekonštruovali čistiarne odpadových vôd v Dolnom Kubíne pre vyše dvadsaťtisíc obyvateľov a v Nižnej nad Oravou pre viac ako dvadsaťšesťtisíc obyvateľov. Táto investícia jednoznačne skvalitní život spomínaných obcí a naplní aj jeden z hlavných cieľov programu – ochranu vodných tokov.

Ako pri odovzdaní skončeného projektu uviedol projektový manažér Marcel Bakoš, z pôvodných plánovaných osemsto desiatich dní bol projekt predĺžený o šesťdesiat dní, čo znamenalo zvýšenie nákladov o šesťstotisíc eur, lenže tie už boli v réžii Oravskej vodárenskej spoločnosti. Takto sa dĺžka kanalizácie zväčšila o tridsaťšesť kilometrov, pribudli tiež s tým súvisiace úpravy ciest a príslušných objektov a zariadení.

■ DRUHÁ ETAPA

Druhá etapa výstavby prebiehala v náročných geologic-

kých podmienkach. Mapovali sme ju počas uplynulých troch rokov v jednotlivých obciach. Ako nám potvrdil starosta Rabče Július Piták, vybudovanie kanalizácie privítal, pretože vyrieši problémy v životnom prostredí a odstráni aj zápach, ktorý bolo cítiť v niektorých častiach obce. Pre Rabču je to zároveň pokrok vo vybavenosti technickej infraštruktúry. Kým sa však tak stalo, museli obe zúčastnené strany – občania i stavbári – nájsť trpezlivosť a prísť na viaceré kompromisy. Zvlášť preto, že táto oravská obec s takmer štyritisícdeväťsto obyvateľmi dostala kanalizáciu v ťažkovej dĺžke – dvadsaťdva kilometrov.

Milan Vrábeľ, starosta Zákamenného, kde žije päťtisícristo obyvateľov, bol jedným z prvých, čo chceli kanalizáciu. Po dlhých rokoch sa projekt napokon podarilo presadiť, lebo ako hovoril, „dobiehame niečo, čo tu už dávno malo byť“. Začiatky výstavby boli rozpačité, subdodávateľia začali s ľuďmi, ktorí neboli odborníkmi namiesto. Aj po kritických hlasoch starostu i občanov obce sa situácia zmenila na lepšiu. Projekt od prvých myšlienok po schválenie mal už dvanásť rokov, z čoho vyplývala potreba posunúť trasy tak, aby všetci boli spokojní, prízvukoval M. Vrábeľ. Nebola to maličkosť, lebo v samotnom katastrálnom území obce je tridsaťpäť kilometrov štátnych a miestnych ciest.

■ MAJÚ TO ZA SEBOU

Popri realizácii druhej etapy projektu sa už z vlastných zdrojov investora uskutočnila aj inštalácia vodovodu, keďže práve v Zákamennom bol najmä v suchých letných dňoch akútny nedostatok

pitnej vody. O svojich skúsenostiach nám porozprával starosta Hruština František Škapec. Je vo funkcii už štvrté volebné obdobie, takže si veľmi dobre pamätá, ako sa rodil projekt. Škoda, že musel byť rozdelený na dve etapy a do tej druhej sa už dostali len obce nad dvetisíc obyvateľov. Žiaľ, do projektu sa už nedostala miestna časť Vaňovka s okolo štyristo obyvateľmi. Obec v rámci svojich možností sa usilovala pomôcť prácami pri zasypávaní štrkom, kde poskytovala traktor, vlečku i pracovníkov na verejnoprospešných prácach.

Starosta Oravskej Polhory s 3 860 obyvateľmi Michal Strnál potvrdil, že to bol veľký projekt a ako taký prinášal so sebou dosť problémov, zvlášť pri kanalizácii, kde sa stavbári zahryzli do miestnych pozemkov a ciest. Kým sa nezačali reálne stavebné práce, myšlienku občania privítali. Vzhľadom na prírodné pomery mali však potom v obci veľa vody a blata, čím sa menili aj postoje občanov na negatívne. A tak sú už všetci radi, že to majú za sebou.

■ VEĽKÝ KROK

Generálny riaditeľ Oravskej vodárenskej spoločnosti, a. s., Milan Ďaďo o projekte uviedol: „V rámci skúšobnej prevádzky postupne napájame domácnosti vo všetkých obciach, v ktorých bola kanalizácia vybudovaná. Tento projekt je najvýznamnejším prínosom pre životné prostredie na Orave. Nikdy predtým sa nepodarilo urobiť taký veľký krok dopredu na zabezpečenie ekologických požiadaviek.“

Veľkým prísľubom do budúcnosti je vyčistenie vôd Oravy a hlavného toku Váhu. Keďže na Orave je mnoho obcí nad dvetisíc obyvateľov, rastie tu populačná krivka a s tým aj spotreba vody, vodárov čaká ešte veľa práce. V súplíkoch majú pripravené nové projekty, ale tam by sa nemali dlho ohrievať...

Na radošincoch sa neraz pristihneme, že sme v tom namočení po uši

Pohýnanie zemeguľou i bránicou

Anna SLÁVIKOVÁ – Foto: Radošinské naivné divadlo

Do Radošinského naivného divadla chodia diváci najmä za zábavou. Za tých vyše päťdesiat rokov svojej existencie si svojrázne divadlo, jediné svojho druhu na Slovensku, získalo nemalo stálych divákov, ktorí v humorných až groteskných scénkach či replikách dokážu dešifrovať vážne myšlienky, ominajúce nejedného z nás. Samozrejme, najradšej sa zasmejeme na tých druhých, no neraz sa pristihneme pri tom, že sme v tom sami namočení až po uši.

Najnovšia hra Stanislava Štepku s názvom To nemá chybu je práve o chybách, ktorých sa hlavný hrdina – otec Fedor, niekdajší novinár okresných novín aj novinár určených pedagógom dopustil. Zámienkou sa stalo spoločné fotografovanie sa so svojimi už odrastenými deťmi – dcérou, ktorú s typicky dievčenským pôvabom stvárňuje Simona Miháliková, tiež šikovná huslistka, a synom v podaní Ondreja Hraška, ktorý ho stvárňuje v alternácii so Samuelom Spišákom.

■ ROZDVOJENÝ HRDINA

Stanislav Štepka, ktorý v prvej scéne hrá tak trochu samého seba, sa rozdvíja. Zub času ho pretrhne na dve časti – na mladého, obstojne vyzerajúceho žurnalistu, ktorému mladistvý vzhľad prepožičal René Štúr. Spomínajúceho muža v rokoch vyprofiluje on sám. Fedora staršieho v jeho kreácii svedomie dotlačí do čias, keď flirtoval s mladou, kyprou a tiež mierne nahúplou Ivanou (stvárajú ju Zuzana Norisová alebo Barbora Švidraňová), aj keď má doma peknú, dobrú manželku, matku jeho detí (hrá ju Maruška Nedomová). Vyplaví sa na povrch nevera, postupne sa pridávajú ďalšie ľudské neduhy – ako chválenkárstvo, závislosť od takzvanej múzy,



Stanislav ŠTEPKA (v pozadí) opäť namixoval divadelný koktail dobrej zábavy.

pri pertraktovaní ktorej v radošinskom ponímaní sa diváci chytajú za brucho.

■ MOTÍVY Z HISTÓRIE

Štepka ako invenčný autor siaha aj do hlbších slovenských dejín, ba i svetových, jeho pozornosti nejde ani „večne živý“ V. I. Lenin. Ako skúsený dramatik našiel spôsob,

ako pozvoľne a nesmierne vtípane prepašovať „vodcu svetového proletariátu“, keď v dejí dal priestor kočičovi Obertovi, ktorý raz viezol na saniach významného ruského revolucionára... Paródiov obdaril aj menšie funkcionárske kádre. Dramatickej pozornosti neunikla ani storočná učiteľka Podhradská, ktorá sa vraj stre-



Protagonisti hry To nemá chybu.

távala so štúrovcami. Zužitkoval tak svoju reportáž z čias redaktorčenia v Učiteľských novinách. Nech by už bol Janko Francisci opradený akýmkoľvek kladnými, nedotknuteľnými legendami, ani on neunikol huncúskemu humoristovmu peru.

■ PUPOK SVETA

No a nebol by to Štepka, keby nezamontoval do hry svojich rodákov – ako to má napokon vo zvyku v každej svojej inscenácii. Vyzerá to občas tak, že ak by nebolo radošincov, ani zemeguľa by sa nekrútila. Poháňajú ju svojou energiou. Tak ako je Štepka neúnavný vo svojej tvorivosti, rovnako udivujú nesmiernou vitalitou jeho postavičky, až má človek dojem, že Radošina je naozaj pupok sveta. Citlivým autorským nosom objavil pre hru manželov Horváthovcov, ktorí sa dostali za prácou až do Argentíny a slúžili priamo u prezidenta Juana Peróna a jeho manželky Evity. Salvy smiechu sa ozývajú z hľadiska pri scéne, keď obyčajný, prostý chlapík menom Vadovič objaví v chalupe za komínom v starých teplákoch zamotané úžasne vzácne stradivárky. Bránica dostáva zabrat, keď presvedčene deklamuje, že na takých hus-

liach musí vedieť hrať aj ten najväčší chruňo a hudobný antitalent, akým je jeho syn Tóno. Nádherne ho vytvára Ladislav Hubáček, ktorý hrá zároveň na bicie v hudobnej skupine. Prítomná je na javisku a vhodne podfarbuje dej počas celého predstavenia. Vladimír Svítek okrem hry na gitare a stvárnenia Juana Peróna navrhol aj nenáročnú, no účelnú stavbu scény. Komickosťou vyniká všestranný Jozef Adamčík, ktorý sa strieda v hre na akordeón s Marcelou Cmorejovou a Jurajom Haškom. Hrá aj Lenina, maliara Bohúňa aj Antona Horvátha – záhradníka u Perónovcov.

■ PUNC SMIECHU

Štepka opäť majstrovsky pletie zo zdanlivo všedných príbehov príbehy nevšedné. Prítom si zahrá šesť rôznorodých postáv. Vlastne každému z členov súboru to režisér Ondrej Spišák dopraje a dáva každému hercovi možnosť prejavíť celú škálu svojich schopností. Môžu sa predviesť ako herci v dialógoch, v speve, v hre na hudobných nástrojoch i v tanečných kreáciách. Predstavenie To nemá chybu, ktoré malo premiéru v polovici novembra minulého roka, je už šesťdesiatym prvým titulom v päťdesiatštyriročnej histórii Radošinského naivného divadla. Tak ako doteraz nikdy tento súbor nesklamal, spontánny potlesk a hlasný smiech publika opuncoval i teraz jeho kvality. Pomedzi humorné repliky sa preplietajú aj jaderné myšlienky, vyjadrené v interpretovanej piesni: „Chyba je len vtedy chyba, keď po chybe poučenie chýba,“ ktoré obohacujú lacný humor o vyššiu dimenziu. A tak sa originálne napísané hry, odovzdané divákovi osobitým, svojiským stvárnením, stávajú pre publikum neustále príťažlivé a jedinečné.

Malokarpatskí vinári sa rozhodli rozbehnúť ambiciózný projekt

Víno je, samozrejme, aj o kultúre

Alexander GOCZ – Foto: autor

Chute Malých Karpát je názov združenia vinárov, ktorí si dali do vienka vrátiť tradíciu vínnej kultúry do ich regiónu. Sú to vinárstva, ktorým záleží na budúcnosti malokarpatského regiónu. Ctia si prácu a kultúru našich predkov a usilujú sa nadviazať na krátkozrakú pretrhnúť tradíciu, ktorá vyše dvetisíc rokov formovala Malokarpatský kraj, ako píše na svojej webovej stránke.

Každý región na Slovensku má v sebe potenciál, ako oslaviť domáca aj zahraničných návštevníkov. Sú to prírodné krásy, jedinečné scenérie, bohatstvo fauny a flóry, ale aj regionálne špeciality, medzi ktorými má významné miesto práve víno. To spolu s gastrokultúrou a ubytovacími kapacitami tvorí celok, na ktorý sa celkom organicky viaže kultúra. Či už folklór, alebo súčasné výtvarné umenie, hudba a literatúra.

■ NÁVŠTEVA VINÍC

Združenie Chute Malých Karpát chce naozaj širokospektrálne oživiť tradíciu. Popritom, že chcú ľudí opäť naučiť vychutnávať si kvalitné víno z tohto regiónu, mienia zároveň predstaviť tamojšiu kuchyňu s jej neopakovateľným koloritom a miestnymi špecialitami, ako sú osúchy či stískanice, ktoré budú ponúkať s pochúťkami z mäsa priamo vo svojich pivniciach. Dali sa dohromady aj s miestnymi reštauráciami, kde pre návštevníkov pripravujú miestne špeciality teplej kuchyne. Pre ľudí, ktorí pricestujú zďaleka, pripravili ponuky na príjemné prenocova-



Vinárstvo Karpatská perla a výstava Mariána Komáčka.

nie. Neskôr plánuje združenie Chute Malých Karpát znovu vrátiť v duchu dávnej malokarpatskej tradície turistov do vinohradov. Nielen počas oberačiek, ale hoci na jar, keď vždy v nedeľu po návšteve kostola sa rodiny vybrali poobede do viníc. Poprechádzali sa a potom si sadli a vychutnávali neopakovateľný piknik. Rovnako je pre návštevníkov spojiť návštevu starodávnej pivnice s vernisážou súčasného výtvarníka či s komorným koncertom zaujímavého hudobného telesa.

■ VINÁRSKA OSVETA

Jedným z vinárov dneška je aj Martin Pomfy z Pezinka, mladý muž zo zahraničnými skúsenosťami, ktorý nám povedal viac: „V podstate ten systém, ktorý tu doteraz funguje, je taký, že každý vyrába všetko a všade. Apelačný systém vo svete hovorí o tom, že je potrebné venovať sa tým odrodám, ktoré je vhodné pestovať v danej lokalite z hľadiska podložia, počtu slnečných dní, orientácie vinohradu a tak ďalej. Tak ako to bolo kedysi aj u nás. My musíme stavať



Výtvarný emblém združenia.

na tradíciách, a preto ja v rámci malokarpatskej oblasti sa venujem pestovaniu hrozna tradičných odrôd, ako je müller, veltlín, Rizlig vlašský, Rizling rýnsky, Frankovka modrá a chystám sa vysádzať Silván zelený a červený, ktorý tu bol veľa storočí späť. Niekedy sa chodilo do viníc v nedeľu piknikovať, keď na to, samozrejme, ľudia mali čas. Chceme na to nadviazať a ľuďom ukázať tvár tých vinohradov, takpovediac ich genius loci. Takže poukazujeme na to, že treba dať do poriadku vinice, potom môže ožiť ten typický vinohradnícky ruch vo viničiach a môžeme tam prilákať ľudí. Skôr to jednoducho nepôjde. Musíme začať stavať na tradíciách a musíme začať tvoriť hodnoty pre generácie po nás, ktoré na nich budú môcť stavať tiež. Dnes sme na začiatku cesty. To, že šestnásť rokov robím víno, to je stále nič, lebo vo svete generácie dozadu

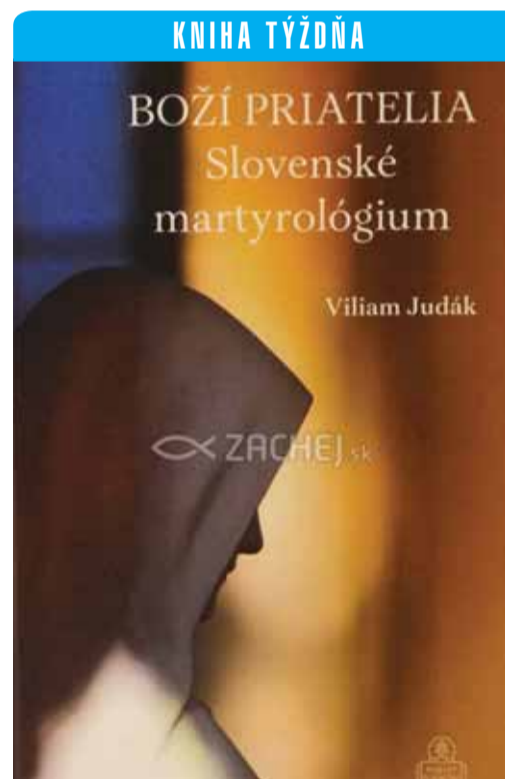
odovzdali svojim nástupcom vinice, zabehnutú pivnicu, vzťah k vínu a obchodné väzby. Nás to všetko ešte len čaká.“

■ VINÁRSKY OSCAR

Z plánov nadšencov, čo stoja za celým projektom, cítiť, že majú predstavu, kam smerujú. Vinár Michal Petrik z Modry to spresnil: „Keď sme sa rozhodli kreirať podujatie Chute Malých Karpát, tak sme sa snažili spojiť to, čo Malé Karpaty vedia ponúknuť. A to je nielen víno, ale, pravdaže, aj dobré jedlo a, samozrejme, aj kultúra, ktorá odnepamäti láka do Karpát osvietených ľudí, ktorí tu radi žijú aj tvoria. Snažili sme spojiť to všetko do jedného takého nášho symbolu a tým sa stal náš „vtáčikopohárik“. Jeho chvostík má tvar ako vidlička, čo má symbolizovať gastronómiu, no a ten vtáčik symbolizuje zároveň malokarpatskú prírodu. Malokarpatského vtáčika navrhol náš dvorný grafik Peter Hrehuš, ktorý vlastne vytvoril celý dizajnový manuál projektu Chute Malých Karpát. Minulý rok sme sa tento náš symbol snažili dostať do povedomia cez programy, plagáty či pozvánky tak, aby sa ľudia s ním zžili. No a v budúcnosti bude nosným prvkom, ktorý symbolizuje naše snaženie vyburcovať v tých Karpatoch skutočne plodné spojenie vínnej kultúry, gastrokultúry a umenia. Máme zároveň ambíciu každý rok udeliť bronzovú sošku Malokarpatského vtáčika človeku buď za celoživotné dielo, alebo za zásluhu o budovanie a rozvoj malokarpatského regiónu. Bude to skrátka taký malokarpatský vinársky Oscar.“

Nevšedná kniha o slovenskom nebi

Viliam Judák: Boží priatelia – Slovenské martyrológium, Spolok sv. Vojtecha, Trnava 2016



V tejto knihe nájde čitateľ nebo. Nie je to nebo astronomické, merateľné svetelnými rokmi alebo uhlovými rozmermi. Je to nebo duchovné, merateľné zásluhami o kultúrnu a mravnú tvár slovenskej krajiny. Je ožiarené hviezdami prvej veľkosti, počnúc zvestovateľmi viery zo Solúna svätými Cyrilom a Metodom a končiac nedávno zosnulým kardinálom Jánom Chryzostomom Korcom.

Ich jas môžeme pozorovať veľmi výrazne v najnovšej knihe nitrianskeho biskupa Viliama Judáka Boží priatelia – Slovenské martyrológium. To, čo autor sprístupňoval v podobe čiastkových štúdií už niekoľko rokov, ponúka slovenskému čitateľovi v ucelenej syntéze, v graficky príťažlivo spracovanom kompéndiu, ktoré sa iste stane základným prameňom poznávania našich kresťanských koreňov. Autor jednotlivé osobnosti uvádza a posudzuje objektívne, s veľkým porozumením, s ohľadom na dnešné ciele medzikonfesionálneho dialógu. Osudy osobností, opísaných v životopisných portrétach a črtách, potvrdzujú, že Slovensko bolo v dejinách vždy duchovne aktívne, čo osvedčilo zvlášť výrazne v dvadsiatom storočí v ére protirečivého spoločenského a tragického geopolitického vývinu, keď sa proti svojej vôli dostalo do područia Moskvy. Nie sú to len známe osobnosti prenasledovaných hierarchov (Vojtaššák, Buzalka, Gojdič), ale aj zástup jednoduchých odvážnych kňazov a rehoľníkov i prostých veriacich, ktorí sa obetovali v záujme náboženskej i občianskej slobody zočivoči komunistickej krutovláde a ktorí tvoria a aj do budúcnosti budú tvoriť základ našej národnej hrdosti. Kniha Boží priatelia – Slovenské martyrológium je vzácnym prínosom do slovenskej náboženskej literatúry a dokumentaristiky, ale je zároveň aj istým druhom naratívnych dejín a príkladom príťažlivej epiky.

Blažej BELÁK, Maroš M. BANČEJ

MEDAILÓN



Je autorom niekoľkých odborných metodických štúdií, v ktorých riešil aktuálne problémy vyučovania literatúry a hľadal príťažlivé cesty sprístupňovania tejto ušľachtilej aktivity. Venoval sa estetike výchovy detí. Viedol literárne krúžky mladých autorov poézie a prózy, interpretov umeleckého textu, dramatické krúžky, vydával žiacke a študentské časopisy, navrhoval divadelné hry – PhDr. Anton HUPKA.

Oddanosť literatúre a vzdelávaniu

Narodil sa 6. februára 1937 vo Svätom Jure a po ukončení strednej školy študoval na FF UK v Bratislave. Po absolvovaní vysokoškolských štúdií sa venoval pedagogickému povolaniu najprv vo Veľkom Kríši a od roku 1959 v ZDS v Šenkviaciach. Odtiaľ o štyri roky neskôr prešiel do ČT Bratislava. Pracoval ako redaktor a filmový dramaturg Hlavnej redakcie vysielania pre deti a mládež. V čase obrodného procesu vstúpil do Matice slovenskej, v ktorej sa aktivoval v literárno-vlastivednej oblasti. Bol iniciátorom a spoluzakladateľom folklórneho súboru Krtišan, ženského speváckeho súboru Rozkvet, Divadelka poézie a Spoločnosti A. H. Škultétyho, lenže s nástupom normalizácie ho z funkcie riaditeľa OOS odvolali, a tak sa vrátil do školských služieb. Zaoberal sa regionálnou literárnou históriou a metodikou vyučovania literatúry. V roku 1990 ho občiansky rehabilitovali a v nasledujúcom období napísal množstvo odborných a metodických publikácií. Po definitívnom odchode do dôchodku sa stala doménou jeho duchovnej aktivity poézie, ktorá ho súbežne sprevádzala a sprevádza životom. Autor sa pripomenul sériou deviatich básnických zbierok a tromi knihami pre deti. Od roku 2002 je členom Spolku slovenských spisovateľov. Od roku 2010 Anton Hupka žije a tvorí v Holiči. K jeho životnému jubileu mu v mene redakcie SNN blahoželáme!

(mab)

HUMORESKA

Niekdajšia populárna ľudová pesnička, ktorú sme ako študenti na rôznych akciách spojených s konzumáciou vysoko percentných nápojov spievali, už nemá úplne pravdu. Ona ju nemala v podstate ani predtým. Aj keď sa v nej spieva, „kade chodím, tade pijem“, ľudový autor tým nemyslel nasávanie takpovediac za chôdze. Mal na mysli, že hrdina z pesničky sa presúva z hostinca na hornom konci do krčmy na dolnom konci a v oboch napájadlách sa potuží trúnkom. Idučky cez dedinu si vtedy uhýnali z fľašky iba najväčší korheli na posmech sveta. Počas pohybu mohli popíjať akurát tak furmani a oni to pomerne často

aj robili. V tých časoch im žandári mohli dať fúkať iba ak do svinského mechúra, prípadne vofakde inde... Dnes sa časy zmenili. Denne stretávam ľudí, najmä mladé slečny, ako si vykračujú s plastovou fľašou

nemajú. Na dôvažok pijú čudesné tekutiny, ktoré sa bohvie prečo označujú ako ovocné víno, lebo podľa mňa chemikálie uvádzané na obaloch týchto nápojov určite na stromoch nerastú.

Keď náhodou zočila fajčiarku, tak si neodpustila poznámku, že na ulici fajčia iba Budapešťanky a sociálne pracovníčky. Mama, samozrejme, použila jedno slovo, označujúce príslušníčky najstaršieho remesla,

dostanem naberačkou od horčice pomedzi parohy. Dnes hotdogy pomaly vymizli a na ich miesto sa tlačí pizza, rôzne kebaby, obložené bagety a, samozrejme, hamburgery od výmyslu sveta. Ľudia sa ponáhľajú ujedajúc si a nevedia, že britskí vedci (kto iný) prišli na závažnú vec. Naše telo je také popletené jedením za pochodu, že odmieta signalizovať nasýtenosť. My sa doma potom ešte dotlačíme jedlom pri telke a čudujeme sa, že ručička na váhe lieta ako besná.

Skrátka, čoraz viac činnosti robíme počas chôdze a v čoraz väčšej uponáhľanosti. No a definícia pohrebu štvrtej triedy? Nebožtík si nesie vence sám...

Marek DANKO

Kade chodím, tade neprestajne jem...

nejakej tej bublinkovej či bezbublinkovej tekutiny a podchvíľou sa napijú. Poslúchli rady lekárov a dbajú na pitný režim. Zlepšuje to metabolizmus a je z toho že vraj pekná pleť.

Na verejnosti pijú aj bezdomovci, ale tí pri tom posedávajú či poliehajú na lavičkách, prípadne na zemi, a preto logicky peknú pleť

Všeobecný zhon však graduje, a tak čoraz viac našincov začína počas chôdze aj jesť. Za mojich mladých čias sa jedlo doma, prípadne v reštaurácii či v bufete. Nevie, či sa ľudia naháňali menej, ale jedinou činnosťou vykonávanou za chôdze bolo iba fajčenie. Moja mama bola zo starej školy a na kráčajúcich fajčiarov zazerala.

ale to tu nemôžem napísať. Nedlho pred novembrom sa však situácia začala meniť a objavili sa prvé stánky, v ktorých predávali párok v rožku, ľudovo označovaný ako hotdog. Objavili sa fámy, že jazykovedný ústav navrhol označenie „vsuvček“, ale to sa neujaolo. Nečudo. Keby som od predavačky chcel vsuvček, tak zrejme

ČRTA

V týchto dňoch sa významný slovenský prozaik, publicista a esejista Anton HYKISCH dožíva osemdesiatich piatich rokov. Pripomeňme si ho aj niekoľkými myšlienkami z jeho skvelých úvah.

Myšlienky jubilanta ANTONA HYKISCHA

Chýba nám sebavedomie, pocit istoty. Samostatné Slovensko prešlo za uplynulých dvadsať rokov obrovský kus cesty. Boli sme schopní umiestniť sa na európskej i severoatlantickej scéne ako spoľahlivý partner. Z nechceného a kritizovaného štátu sme sa stali vzorom dynamického rozvoja a reforiem v strednej Európe. Pred sto rokmi sme nemali takmer nič, doslova ani meno. Dnes sme členmi Európskej únie. Používame jednotnú menu euro. Pravdaže, rýchly rast priniesol aj veľké problémy. Nová vrstva zbohatlíkov stratila morálku, štát stráca autoritu, máme skorumpovaných politikov a v súdnicťve sa nemožno dovoliť včas a účinne svojho práva...

...
Musíme byť k sebe prísnejší. Musíme si viacej vážiť svoj štát, plniť si svoje povinnosti. Musíme oveľa rozumnejšie podnikať, neusilovať sa zbohatnúť hneď a zaraz nečestnými taktami. Hádzeme špinu do vlastnej tváre. Som veľmi sklamaný, že vysoká miera korupcie, klientelizmu a priameho rozkrádania sa vyskytuje najmä u mladej generácie, ktorá nezažila hrôzy fašizmu či stalinizmu, a teda si nevie vážiť slobodu po roku 1989, ba priamo ju zneužíva na osobné obohacovanie...

...
Málo poznáme vlastné dejiny a dejiny európskej kultúry. Udržali sme sa ako národné spoločenstvo so svojím jazykom, s kultúrou iba vďaka vernosti základným ľudským hodnotám. Prežili sme napriek rozličným dejiným krízam, katastrofám iba vďaka vedomiu vlastnej identity a hodnotám svojich predkov. Nemali by sme slepo kopírovať vlčiu morálku globalizovaného sveta. Keď sa vzdáme týchto hodnôt, staneme sa obeťami nekontrolovaného globálneho násillia a stratíme sa z mapy sveta ako národ a štát.

...
Súčasná mladá žena či mladý muž na Slovensku – ak chcú byť slobodnými ľuďmi – by sa mali aktívne brániť týmto deštruktívnym silám. Mali by budovať svoju osobnosť, aby boli schopní chrániť si nezávislosť, identitu, telesné a duševné zdravie. Ako možná súčasť elity mali by dbať na záujmy rodiny, vlasti, národa, štátu, Európy. Tento zápas nemusí a nesmie byť beznádejný. Svetový finančný systém je dielom ľudí, a teda je aj ľuďmi ovládateľný. Rovnako masmédiá nemusia byť nástrojom intelektuálnej deštrukcie, ale pomocníkom pozdvihnutia človeka, šírenia vzájomného porozumenia a lásky medzi ľuďmi.

(Z esejí A. Hykische vybral jč.)

Stodesať rokov od narodenia prozaika, pedagóga i matičiara J. HORÁKA

Spisovateľ spod bájneho Sitna

Marek DANKO – Foto: archív

Slovenská literatúra má vo svojej histórii pevne zakódovanú povest' ako literárny útvar. Už od čias štúrovcov sa príbehy z našej histórie organicky včleňovali do prózy celého radu autorov, pričom významné miesto medzi spisovateľmi, ktorí sa venovali tomuto žánru, má nesporne Jozef HORÁK.



Jozef Horák sa narodil 30. januára 1907 v Štefultove pri Banskej Štiavnici v rodine baníka Jána Horáka a jeho manželky Kataríny ako jedno z ich štyroch detí. Tu prežil často bolestnými zážitkami poznačené detstvo i dospievanie. V Banskej Štiavnici vychodil štyri ročníky gymnázia a skončil štúdium na učiteľskom ústave v roku 1927. Tomuto mestu a jeho okoliu zostal verný i vo svojom ďalšom účinkovaní; okrem krátkeho pôsobenia v Matici slovenskej v Martine (1946 – 1948), kde si osobitnú pozornosť zaslúhuje jeho redaktorská práca v Slniečku, rodny kraj viac neopustil. Učil v Teplej, Antone, Podsitnianskej a Banskej Štiavnici.

Mnohotvárna minulosť i prítomnosť banskoštiavnického kraja podnecovala Horákov záujem i fantáziu, lákala ho svojou osobitosťou a ponúkala mu množstvo námětov. Autor sa viackrát vyznal, ako naňho „ten starý svet, svet dávny a slávny“, silne vplýval a uchvacoval, no nebola to len história a jej pamiatky, čo ho mimoriadne zaujalo.

■ INŠPIRAČNÉ PODNETY

Rovnako príťažlivými sa preňho stali osudy obyvateľov rodného kraja – drevorubačov, haviarov, robotníkov, kupcov či remeselníkov. Horákov široko poňaté zobrazenie Sitna, Banskej Štiavnice a jej okolia je činom, ktorý v našej próze

pre deti a mládež nemá obdobu. V jeho tvorbe pre mladých čitateľov sú to predovšetkým povesti. Naviazal v nich na najlepšie z dedičstva tohto žánru a hneď v prvej knižke naznačil, že v nich vidí aj možnosť plného uplatnenia svojich umeleckých ambícií. Horákov prístup k povesti – na rozdiel od mnohých jeho súčasníkov – nie je motivovaný mimoliterárnymi pohnútkami, a preto aj jeho využitie ľudovej predlohy je tvorivejšie. Kritika kladne ocenila Horákov vzťah k predlohe, najmä to, že sa dokonale „vcítil do ducha povesti“, i to, že dokázal hlboko preniknúť k zmyslu ľudového umenia a tvorivo ho vo svojej tvorbe využil. Takýto prístup dodáva jeho povestiam výrazný citový náboj a uľahčuje navodiť atmosféru bezprostrednosti, pričom do svojich postáv sirôt a polosirôt vkladal vždy kus vlastného detského osudu.

■ OD POVESTÍ K VEDE

Tematická a žánrová pestrosť, ktorá sa ukazovala už počas desaťročnej publikačnej činnosti autora pred vydaním jeho prvých kníh, sa neskôr ešte viac rozširovala. Jozef Horák sa medzi prvými autormi pokúšal o umelecké stvárnenie náučného materiálu (Ocelový tátoš a Mašinový doktor) a o niekoľko rokov predbeha u nás snahy umelecko-náučnej literatúry. Skúša svoje sily v románe pre dievčatá (Na perutiach vtáka-Ohniváka), no po oslobodení sa opäť vracia



Spisovateľ Jozef HORÁK.

k povestiam, upravuje ľudové rozprávky, venuje pozornosť životopisnej beletrii (Horou pieseň šumí, Strieborné hlbiny) a odvážne siaha po tematike súčasnosti (Sto kociek cukru, Pionierske srdce, A kto je viac, Červená šatka, biely mak). Po roku 1948 Jozef Horák opúšťa najúspešnejšie žánre – povest', historickú novelu a román – a pristupuje k zobrazeniu súčasných zmien spoločenského organizmu (Vysoká pec, Šachy) a v próze pre deti k zachyteniu problematiky pionierskeho hnutia. Z jeho kníh sa vytrácajú deti a detstvo, vystupuje organizácia, zdôrazňuje sa disciplína, namiesto detských hier sú tu vážne povinnosti. Práve z obdobia šesťdesiatych rokov si na Horáka spomína vo svojej knihe Démon mesta aj spisovateľ Milan Augustín, tak isto banskoštiavnický rodák, ktorý majstra povesti označuje za jedného zo svojich literárnych tútorov. Posledné autorovo dielo je kniha rozprávok Sedemtonový Tóno a žuvačková panenka.

Jozef Horák skončil 11. júna 1974 v Prešove na srdcový infarkt, ale pochovaný je v meste, ktoré mu osudovo prirástlo k srdcu, v Banskej Štiavnici.

R. FRAŠTACKÝ, obchodník, finančník a diplomat, svetová osobnosť

Viac ho poznajú v zahraničí ako my doma

Po mnohých peripetiách druhého októbra 1783 dostali aj mošovskí evanjelici povolenie na stavbu kostola. Podmienkou bolo, že ho musia postaviť do roka, čo bola neľahká úloha, pretože okrem stavebných prác bolo treba zozbierať i nemalé finančné prostriedky na stavbu. Podarilo sa. Lenže o dvesto rokov neskôr stáli pred rovnakou zložitou úlohou – rekonštrukciou chrámu. Vtedy finančným darom prispel aj istý pán Frašťacký z Kanady v sume sedemdesiatpäť kanadských dolárov, čo vtedy bolo vyše tisícpäťsto korún...

Štefan ZLATOŠ – Foto: archív autora



Rudolf FRAŠTACKÝ.



Zo služieb zväzu odišiel koncom roku 1941, avšak ako funkcionár významných hospodárskych organizácií zostal aj naďalej aktívne činný v družstevnej sfére. Do januára 1943 zastával post riaditeľa Slovenskej cukornej obchodnej účastinnej spoločnosti so sídlom v Bratislave, neskôr pôsobil vo funkcii riaditeľa a prokuristu bratislavskej firmy Cukrospol, ale i prednostu cukorného oddelenia na Najvyššom úrade zásobovacím.

■ FINANČNÍK A OBCHODNÍK

V Kanade sa Rudolf Frašťacký priatelil s Tomášom Baťom, pôsobiacim v Toronte. Významne sa angažoval v exilovom hnutí česko-slovenskej orientácie. Stal sa veľkorysým mecénom kanadského Československého združenia, predsedom Rady svobodného Československa, čest-

ným predsedom Masarykovho ústavu v Toronte a mal aj iné významné funkcie.

Rýchlo sa zorientoval v podnikateľskom prostredí v Kanade. Bol zakladateľ a spolujateľ prosperujúcich firiem a bankových inštitúcií, napríklad Metroapolitan Trust Company, firmy zaoberajúcej sa medzinárodnými investíciami. Rýchlo sa stal viacnásobným miliónárom a hlavným donorm nielen celej slovenskej, ale i českej emigrácie. Stretával sa aj s predstaviteľmi ľudáckej emigrácie, od roku 1971 udržiaval nepravidelné kontakty so Svetovým kongresom Slovákov, riadeným jeho oponentom Štefanom Romanom. Ako najväčšej slovenskej, ale aj českej politik v emigrácii a miliónár mal rôzne spojenia v Štátnom departmente USA.

■ AKTÉR POVSTANIA

V marci 1944 prišiel Rudolf Frašťacký na Slovensko z Turecka na pas slovenského občana a zástupcu firmy Dovus. Kontaktoval ho Benešov osobitný posol a spravodajský dôstojník Jaroslav Krátký, zakonšpirovaný za krycie meno „Zdena“. Jeho úlohou bolo poslať do Londýna neskrešené správy a praktické rady týkajúce sa možného ozbrojeného vystúpenia a výberu vhodnej osoby, ktorá bude toto vystúpenie organizovať a viesť. Krátký, ktorého sprievodcom po Slovensku bol práve Frašťacký, kooperoval so Šrobárovou skupinou a s členmi Slovenskej národnej rady a schválil ich osobný výber – bol ním podplukovník Ján Golian, náčelník štábu pozemných vojsk v Banskej Bystrici. V máji 1944 Benešov osobitným dekrétom vymenoval Goliana za povstaleckého veliteľa.

■ ÚTEK Z DOMOVINY

Ako popredný činiteľ Demokratickej strany bol Rudolf Frašťacký poverenikom výzvy a zásobovania, spoličníktorom a signatárom Aprílovej dohody (1946), podpredsedom Zboru poverenikov v Bratislave, zároveň v rokoch 1945 – 1946 i členom Dočasného parlamentu (1946 – 1948) poslancom Ústavodarného Národného zhromaždenia v Prahe. Po februárovom prevrate v roku 1948 bola Demokratická strana zmenená na Stranu slovenskej obrody – satelitnú formáciu závislú od KSČ. Rudolf Frašťacký patril medzi skupinu funkcionárov Demokratickej strany, ktorí odišli do emigrácie. Usídlil sa v Toronte. V exile potom organizoval Demokratickú stranu a voľne spolupracoval s exilovými politikmi bývalej Agrárnej strany. V roku 1974 sa stal členom Rady slobodného Československa. Zomrel v Toronte 19. marca 1988.

Bohaté kalendárium aktivít a podujatí Petržalského matičného roka

Dr. Ján Bulík: vlastenec a demokrat

Text a foto: Jozef SCHWARZ

Petržalský matičný rok každý rok obohacuje všetko slovenské a všeľudské v tejto najväčšej sídliskovej aglomerácii u nás. Vo februári si tunajší matičári pripomínajú parížsku mierovú dohodu z roku 1947 a následne v októbri na jej základe pripojenie troch obcí. Už dnes pozývajú verejnosť do Rusoviec, kde bude spomienková slávnosť pri príležitosti sedemdesiateho výročia od tohto posledného rozšírenia územia Slovenska. V apríli sa na petržalskom cintoríne poklonia obetiam holokaustu a všetkým vojnovým obetiam a pripomenú si návrat Petržalky po vyše šesťročnej okupácii do slovenskej vlasti.

V kalendáriu podujatí Petržalského matičného roka sú aj ďalšie vlastenecké aktivity. V júni to bývajú podujatia spojené s výročím Trianonu a v auguste akt pripojenia Petržalky k Slovensku v roku 1919. V tomto roku si uctia aj dominantnú osobnosť tejto dejinnej udalosti – Vavra Šrobára, predsedu MS po roku 1919, od narodenia ktorého uplynie stopäťdesiat rokov. Nezabudnú na SNP a v októbri na hanebnosť Mníchovskej dohody, ktorá znamenala okupáciu Petržalky Nemeckom, ale aj koniec prvej svetovej vojny a vznik Česko-Slovenska.

MAJÚ TU ULICE

Petržalskí členovia MS sa pripravujú pripomenúť si aj stodruhé výročie Clevelandskej dohody. Je to pre nich celkom prirodzená aktivita, lebo po jej spolupodpisovateľoch – Furdekovi, Mamateyovi a viacerých ďalších, sú v Petržalke pomenované ulice. Svoje miesto medzi nimi má i ďalší zahraničný Slovák Ján Bulík. Má dokonca na „svojej“ ulici aj pamätnú tabuľu, ktorú mu pred vyše dvadsiatimi rokmi odhalili spolurodáci z Juhoslávie žijúci na Slovensku.



Petržalskí matičári si uctili pamiatku J. BULÍKA pri tabuli na ulici pomenovanej po ňom.

Meno Jána Bulíka nie je širšej verejnosti príliš známe. A pritom vykonal veľmi veľa pre slovenskú i matičnú ideu a za svoje antifašistické presvedčenie položil život. Aj preto sa petržalskí matičári rozhodli odkliať pamäť národa a pripomenúť si jeho okružie životné medzníky.

Koncom januára tohto roka sa stretli pri jeho pamätnej tabuli na Bulíkovej ulici číslo 17 pri príležitosti sedemdesiateho piateho výročia

jeho tragickej smrti v koncentračnom tábore Mauthausen (30. 1. 1942). Zároveň si pripomenuli ďalší okružný dátum – stodvadsať rokov, ktoré uplynuli od jeho narodenia v Kovačici (1. 1. 1897). Popri účasti Petržalčanov na tomto slávnostnom akte potešila aj prítomnosť pani Majerovej a Kožikovej, voľakedy krajaniek z Kovačice, ktoré sa pravidelne so Spolkom Slovákov z Juhoslávie starajú o pamiatku Janka Bulíka.



Prvému predsedovi MS v Juhoslávii.

Matica slovenská nezabúda na svojho zakladateľa a prvého matičného predsedu v Juhoslávii v tridsiatich rokoch minulého storočia. Nemožno nepripomenúť iniciatívu matičiara Stanislava Bajanika, ktorý pripravil a vydal knihu Dr. Janko Bulík: vlastenec, demokrat a marťár: Kovačica 19. 5. 2007; zborník z vedeckého sympózia k stodesiatemu výročiu narodenia, šesťdesiatemu piatemu výročiu tragickej smrti, sedemdesiatemu piatemu výročiu založenia Matice slovenskej v Juhoslávii a jej prvého predsedu. Slovenské národné noviny pred tromi rokmi priniesli stať o vlasteneckom zástoji jeho nebohého syna – lekára J. Bulíka z Pozdišoviec.

YTESANÉ DO KAMEŇA

Týmto riadkami sa pripomínajú aj takrečeno radoví milovníci života slovenského, ktorí sa zastávajú pri mene Janka Bulíka vytesanom do kameňa v Petržalke a oživujú jeho pamiatku.

Zachovanie stopy po živote a diele významných slovenských osobností považujú za každodennosť svojho ľudského a národného postoja.

Slatinskí matičári po šiesty raz hodnotili činnosť

Kroniku začali písať už v roku 1934

Marek HANUSKA, predseda MO MS

Prvé zápisy v symbolickej kronike matičnej činnosti v Zvolenskej Slatine sa viažu k roku 1934, keď bol tamjší MO MS zaregistrovaný. Prešiel rôznymi peripetiami až po zánik. Jeho činnosť obnovili v roku 2003 a odvtedy už bilancovali svoju činnosť a aktivity na šiestich valných zhromaždeniach. Na tohtoročnom privítali medzi sebou predsedu dozorného výboru MS Štefana Martinkoviča.



Slatinskí matičári privítali na rokovaní predsedu DV MS S. MARTINKOVIČA (vpravo hore).

Prvé zápisy v symbolickej kronike matičnej činnosti v Zvolenskej Slatine sa viažu k roku 1934,

keď bol tamjší MO MS zaregistrovaný. Prešiel rôznymi peripetiami až po zánik. Jeho činnosť

obnovili v roku 2003 a odvtedy už bilancovali svoju činnosť a aktivity na šiestich valných zhromaždeniach. Na tohtoročnom privítali medzi sebou predsedu dozorného výboru MS Štefana Martinkoviča.

Obzretie sa za uplynulým rokom i celým štvorročným cyklom práce volených matičných orgánov ukázalo, že slatinský miestny odbor vo svojej činnosti adekvátne v rámci svojich možností reflektuje významné výročia a spoločensko-politické udalosti a dokáže pre ne nájsť adekvátne formy a výraz – ako boli oslavy sto päťdesiateho výročia MS v roku 2013, pripomenutie si nedežitej storočnice Juraja Pašku, bývalého správcu MS, či organizovanie vatier zvrchova-

nosti. Ako zaznelo v hodnotiacej správe, Slatinčania sa sústreďujú najmä na činnosť ochotníckeho divadla, ktoré nesie názov rodáčky Terézie Vansovej. V tomto roku si budeme pripomínať jej okružie výročia – stošesťdesiat rokov od narodenia a sedemdesiatpäť rokov od úmrtia, čo sa odrazí aj na tých aktivitách, ktoré sú im vlastné.

V diskusií predsedu DV MS Š. Martinkovič podrobne informoval o súčasnej situácii v národnej ustanovizni, ako aj problémoch MS, ktoré sú ešte reziduami nedávnej minulosti. Podnetne definoval pojem vlastenec, ktorým by podľa jeho názoru mal byť každý občan štátu, čo sa tu narodí slovenským rodičom. Preto to tak nie je, nechal plénu na ďalšiu úvahu. Za pozitívum činnosti MO označil i skutočnosť, že v jeho radoch sú organizovaní aj mladí ľudia v odbore Mladej Matice. Nechýbali ani na tomto VZ a prišli ich podporiť tiež kamaráti zo Zvolena. Napriek nepriaznivému počasiu neodmietla pozvanie ani spevácka skupina Premeň zo Žarnovice pod vedením predsedníčky MO MS V Žarnovici Anny Benčaťovej, ktorá obveselila prítomných ľudovými piesňami.

Historickú zvonicu vo Veľkom Bysterci čaká obnova

Pamätihodnosti na sídlisku

Pavol STUHLÝ, predseda MO MS v Istebnom

Historická zvonica, starodávna studňa a dva rodinné domy sú posledné pamiatky na dedinu Veľký Bysterec, ktorá sa ešte v polovici minulého storočia stala súčasťou Dolného Kubína. Skupina mestských poslancov a pôvodných i súčasných obyvateľov Veľkého Bysterca chce spolu s okresným mestom a evanjelickou cirkvou zveľadiť toto jedinečné historické miesto uprostred sídliska. Nápadom na obnovenie a zatriktívnenie je veľa. Iniciátori hovoria

o revitalizácii zvonice a studne i o oddychovej zóne okolo nich. Príbudnúť by mohli lavičky, interaktívne informačné tabule a dobové fotografie. Zvonica by mohla tiež vytvárať voľnú wifi sieť.

Koncom minulého roka zasadala na mestskom úrade pracovná skupina, ktorá má za úlohu vypracovať projektový zámer a následne hľadať finančné prostriedky na jeho uskutočnenie. Onedlho vytvoria aj osobitnú komisiu, ktorá zozbiera podnety od občanov na revitalizá-

ciu zvonice a zveľadenie priestoru v okolí. Vidno, že mesto Dolný Kubín aj dobrovoľné inštitúcie i občania sa vedia zasaďiť za správnu vec. História, pokiaľ možno, treba zachovať. Budúca generácia sa súčasníkov určite raz opýta, kde sa to všetko podelo a prečo. Čo im odpovieme? Odpoveď ponúka v námetoch na činnosť aj Matica slovenská? Prejavovať histórii národa čo najväčšiu úctu, zachovávať tradície a vážiť si ich nositeľov.



Historická zvonica v Bysterci.

ČITATELSKÉ FÓRUM

Pittner bol generál

V posledných dňoch jednou z najviac medializovaných správ bolo udelenie hodnosti kapitána predsedovi NR SR A. Dankovi. Nie je na škodu porovnať to s neporovnateľne menším mediálnym ohlasom udelenia hodnosti generála bývalému ministrovi vnútra L. Pittnerovi v nedávnej minulosti. Pritom L. Pittner bol povýšený o oveľa viac hodnostných stupňov naraz ako A. Danko. Navyše, na rozdiel od A. Danko, neabsolvoval ani vojenskú službu. A podobných prípadov je viac, trebárs počas pôsobenia D. Lipšica ako ministra vnútra bol za jeho zamestnanca prijatý istý Vladimír Pčolinský, ktorý hneď dostal hodnosť kapitána. A ktovie, koľko bolo takých prípadov, ktoré sa udiali za malej alebo nijakej mediálnej pozornosti. Stojí sa nad tým zamyslieť.

Peter BIELIK

MATIČNÉ DEPEŠE

V Žarnovici hodnotili

Tak ako v mnohých MO MS po minulé dni aj žarnovickí matičári sa koncom januára zišli na svojom výročnom snemovaní, aby zhodnotili svoju činnosť, uzniesli sa na ďalšom pláne činnosti a zvolili si nové vedenie. Na ich rokovani sa zúčastnil riaditeľ ČÚ MS Martin Fejko, ktorý tunajším aktívnym matičiarom poďakoval za vykonanú prácu a odovzdal pozdravy od predsedu MS a ďalších vedúcich funkcionárov národnej ustanovizne. Aj tentoraz mali v Žarnovici čo hodnotiť, lebo aj zo stránok SNN bolo zreteľne vidieť, že tunajší matičári v uplynulom období nehlavili, ale aktívne pracovali počas celého roka na splnení bohatého programu činnosti, ktorý obsahoval sedemdesiat bodov. Podrobne sa o nich referovalo v hodnotiacej správe, ktorá priniesla aj množstvo podnetov na ďalšie aktivity. Na tento rok prijali v Žarnovici opäť sedemdesiatbodový plán práce a tunajšia skúsená riadiaca manažérska funkcionárska zostava, zvolená na VZ, je zárukou, že ho zrealizujú na spokojnosť členskej základne aj so širším spoločenským dosahom.

(jp)

Potešujúca bilancia

K tým bratom a sestrám, ktorých naplnia matičná práca radosťou, patria na východe Slovenska aj ličartovskí matičári. Prednedávnom sa tiež stretli na svojom výročnom rokovaní, aby sa obzreli za uplynulými mesiacmi a aktivitami počas nich. Ich rokovanie otvorila hymnická pieseň Kto za pravdu horí a rámcovo vystúpenie predsedníčky MO MS M. Murdzikovej, ktorá domácim i hosťom priblížila priority v roku 2016. Ako konštatovala, Ličartovčania nechýbali na nijakom podujatí, ktoré organizoval prešovský Dom MS. Na rokovaní bola prítomná jeho riaditeľka S. Jurková a medzi hosťami bola tiež predsedníčka MO MS z Malého Šariša A. Janigová so svojim súborom Javorina, polienko dobrej nálady priložila v programe mužská folklórna skupina Čomovare z Fintic aj domáci FS Rozmarín. Ličartovčania prijali na tento rok ambiciózný plán činnosti, v ktorom treba vyzdvihnúť najmä zámer odhaliť pamätnú tabuľu historikovi Bellovi Pollovi pri príležitosti storočnice jeho narodenia.

(mm)

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej



Zase je
plesová
sezóna

Plesáme a zabávame sa, ale nič si nenavyberáme, štatistíci varujú, že počet Slovákov už bude iba extrémne klesať a možno sa o niekoľko desaťročí zastaví – ak vôbec – pri počte dva a pol milióna. Dnes je nás päť a pol milióna. Zvykne sa odhadovať, že v roku 1720 žilo na Slovensku jeden milión ľudí, že druhý milión sme dosiahli okolo roku 1850, tretí v roku 1922, štvrtý 1960 a piaty milión v roku 1980. Šiesty milión už nebude, ideme opačným smerom. Plesy -neplesy. Práve otázka, prečo je to tak, a odpoveď na ňu, je základom našej budúcnosti.

Kde sme urobili a robíme chybu? Súvisí to isteže s množstvom faktorov, ale je to aj dôsledok prijatia zákona „o umelom prerušení tehotenstva“ (v skutočnosti o „ukončení života“ nenarodeného dieťaťa) v päťdesiatych rokoch minulého storočia. Odvtedy sa nenarodilo pol druhu milióna detí! Ak by sa narodili, dnes by nás bolo nie sedem, ale s deťmi nenarodených detí možno deväť miliónov...

Náš slávny rodák, kanadský uránový kráľ Štefan Roman, zakladateľ Svetového kongresu Slovákov, vyhlásil, že Slováci budú vtedy úspešní, ak zabudnú na minulosť a budú sa viac zaoberať slovenskou budúcnosťou, myslieť na cieľ. „Kým nemáme cieľ, nemyslím si, že niekam ako národ dospejeme,“ povedal. My sme zatiaľ na ceste opačným smerom. Akoby niekto za každú cenu chcel, aby sme sa sústavne ako šiitskí pútnici v irackej Samare bičovali svojimi dejinami, akoby sme nemali dospieť a pravdivo uzavrieť svoju minulosť. Nebolo už dosť jednostrannosti? Nemali by sme už konečne začať hľadať cestu k sebe, a nie od seba? Potomkovia „marca“ a „augusta“, máme len jeden dom, je to naše Slovensko. V ňom by sme mali všetci žiť svorne a spokojne a spoločne si projektovať svoju budúcnosť. To však len ťažko dosiahneme, keď sú podozrivé akékoľvek pokusy o skutočné, nikým nediktované vyrovnávanie sa s minulosťou. Ak sme my Slováci rovnakí ako všetci normálni Európania, dovoľte nám nezakryvať si oči pred ničím a nikým z vlastnej minulosti! Dovoľte nám poučiť sa zo všetkých svojich prežitých dejov, zo svojich víťazstiev i z pádov. Aby sme sa niektorým vyhli a v iných pokračovali.

A ak už plesy, zábava mladých, bodaj by nám aj tie dopomohli, aby sme ako národ nevyhynuli.



vydavatel.sk

SLOVAKIA ONLINE

.tasr.

Levočskí vlastenci nezabúdajú na hviezdne chvíle Slovenska Zakódované v pamäti stáročných líp

Text a foto: Ludmila HREHORČÁKOVÁ

Miestny odbor Matice slovenskej v Levoči spolu s miestnymi členmi Slovenskej národnej strany si pripomenuli vznik Slovenskej republiky pri pomníku Ľudovíta Štúra. Význam spomienky sa viaže k 1. januáru 1993, keď tunajší odvážni vlastenci vstúpili na historickej radnici slovenskú, ručne maľovanú štátnu vlajku. Viacerí z nich už nie sú medzi nami, ale pamäť na ich čin v historickej chvíli Slovenska ostáva.

Po dvadsiaty piaty raz levočskí vlastenci aj s patriotmi z Grančetrovic, Popradu, Veľkej Lomnice vzdali hold samostatnej Slovenskej republike pri pomníku Ľudovíta Štúra, kde si pripomenuli aj 161. výročie jeho smrti. Predsedníčka Anna Petreková v príhovore pripomenula význam Levoče ako štúrovského mesta, ktoré v máji ožije štúrovskými dejmi najmä v súvislosti s dvojitým výročím narodenia Štúrovho súputníka Jozefa Miloslava Hurbana. Obidvaja sa stali „synovia národa slovenského vyvolení“.

Po speve štátnej hymny SR sa účastníci spomienky odobrli na Rusnákovu chatu, kde sa uskutočnila spoločenská časť pamätného dňa. V uplynulých rokoch bola v programe osláv vychádzka na Kohlwald, kde kedysi bola expozícia štúrovských dejov, ktorej autorom bol nedávno zosnulý profesor Imrich Sedlák. V súčasnosti sa na tomto neoficiálnom pamätnom mieste robia rekonštrukčné práce, aby do mája privítalo účastníkov slávnosti dôstojnou úpravou okolia aj objektov, tak ako si to toto miesto s pamätou stáročných líp zaslúži. Na posedení vystúpili viacerí spomedzi tých, čo kládli základy tejto tradície. Všetci sa stotožnili s myšlienkou, že je naliehavo potrebné



Levočskí vlastenci si pripomínajú vznik SR tradične pri Pamätiku Ľudovíta Štúra.

chrániť národnú pamäť a byť pevne zakorenení v našej slovenskej zemi, najmä keď sme svedkami hromadného vysídľovania našich mladých vzdelaných Slovákov. Ako na stretnutí odznelo, „aj preto je nanajvýš aktuálna a potrebná Matica slovenská a jej opodstatnenie práve dnes, keď ide o ochranu a záchranu dedičstva našich otcov – našej pamäti, našej rodnej reči a slovenskej duše“. Zarezovala aj myšlienka zosnulého kardinála Jána Chryzostoma Korca: „Nemáme dôvod zamieňať dušu Slovenska – dušu Gorazdovu za nejakú



inú. Ostať zakotvení v našich národných koreňoch. A nemáme dôvod, ani nesmieme dopustiť, aby nám cudzí diktovali svoj pohľad na naše dejiny.“ A na záver: „Nech je požehnaná zem, po ktorej kráčame!“

Dôstojná pietna spomienka na oslobodenie mesta Košice Hold osloboditeľom aj hrdinom povstania

Text a foto: Michal MATEČKA

Košičania si každoročne pripomínajú oslobodenie svojho mesta spod nemeckej i maďarskej fašistickej okupácie 19. januára 1945. Košice boli prvé veľké mesto na území Slovenska oslobodené sovietskou armádou a stali sa až do úplného oslobodenia aj dočasným sídlom prezidenta i ďalších ústredných štátnych orgánov vtedajšej Česko-Slovenskej republiky.

Košickí maticiári si tento pamätný deň pripomenuli najprv na Námestí osloboditeľov položením vencov pri pamätníku Červenej armády, ako aj pri hrobe neznámeho vojaka. Pietnu spomienku každý rok organizuje Oblastný výbor SZPB, mesto Košice a VÚC KSK. Maticiári významne prispeli k dotvoreniu koloritu tejto sedemdesiatej druhej spomienky, keď zabezpečili čestnú stráž svojich členov v dobových uniformách. Slávnostnú atmosféru pietneho aktu dotvárala aj nastúpená jednotka Mestskej polície a otvárala ho štátna hymna SR v podaní dychovej hudby. Potom sa účastníci pietnej spomienky z iniciatívy Domu MS v Košiciach presunuli k buste armádneho



Pietny akt pri Pamätíku gen. Petrova.

generála Ivana J. Petrova v Mestskom parku, kde tiež položili veniec spolu s členmi SZPB i s funkcionármi krajskej organizácie SNS. Na tomto akte sa zúčastnili aj zástupcovia ruskej diplomatickej misie v Bratislave. Za Maticu

slovenskú sa prítomným príhovoriť podpredseda Matice slovenskej Marián Gešper, ktorý priblížil históriu nielen osobností, ale i historických udalostí viažucich sa na oslobodenie východoslovenskej metropoly. Na záver účastníci položili veniec aj k pamätíku majora in memoriam Ľudovíta Kukulického, ktorý zahynul počas Slovenského národného povstania. Len málokto vie, že v mladých rokoch študoval na štátnom reálnom gymnáziu v Košiciach, pôsobil tu ako profesionálny dôstojník a slávnostný pohrebný obrad mal v Dóme svätej Alžbety.

ČITATEĽSKÁ SÚŤAŽ

Tohtoročné pokračovanie nášho obľúbeného čitateľského kvízu sme začali otázkou takpovediac rovno z matickej kuchyne. Pýtali sme sa, kedy sa uskutoční v národnej ustanovizni valné zhromaždenie s voľbou nového maticného vedenia? Správna odpoveď z čísla 1/2017: Koncom roka 2017 čaká MS valné zhromaždenie a voľby maticného vedenia. Zo správnych odpovedí sme vyžrebovali výhercov: Dušan Sládečka, Nitra; Pavol Šokol, Banská Bystrica; Ladislav Doboš, Michalovce.

• Dnešná otázka je o najstaršej architektonickej stavebnej pamiatke z predrománskych čias na našom území – kostolíku sv. Margity Antiochijskej. Blízko ktorej obce sa tento vzácny sakrálny objekt nachádza?

Odpovede nám posielajte – ako vždy – na známu redakčnú adresu (uvedenú aj v tiráži SNN) našej administrátorky Ľubici Rišiaňovej s označením Čitateľská súťaž do 24. februára 2017.

(se)

OPRAVA

V Slovenských národných novinách č. 3 na strane 4 v rozhovore o vzťahu SR k menšinám s vojvodinským Slovákom Jaroslavom PINTÍROM sme nedopatrením uviedli, že tento agilný člen Matice slovenskej v Srbsku a náš krajan má rómskych predkov, čo sa vôbec nezakladá na pravde. Jeho slovenskí predkovia prišli na územie terajšej Vojvodiny pred 275 rokmi a vždy sa hrdlo hlásili k slovenským koreňom rovnako ako menovaný, ktorý tento – pre neho samozrejmy vzťah k pôvodnej domovine – chce vštepiť aj svojim potomkom. Týmto sa za nemilú chybu ospravedľujeme.

(red)

PRIPOMÍNAME SI

11. februára

– pred sto piatimi rokmi sa narodil jeden z pripravovateľov SNP, po vojne podpredseda Zboru povereníkov a povereník výzvy Rudolf Fraštacký (1912 – 1988); po komunistickom puči v roku 1948 musel emigrovať, štyridsať rokov bol predstaviteľom krajského hnutia v Kanade

– štyridsaťpäť rokov, čo Ondrej Nepela na zimných olympijských hrách v japonskom Sapore získal v krasokorčuľovaní zlatú medailu (1972)

– od smrti básnika, novinára a výtvarného umelca Rudolfa Fabryho (1915 – 1982) uplynulo tridsaťpäť rokov

12. februára

– štyridsaťpäť rokov od smrti básnika Imricha Pockodyho (1906 – 1972)

13. februára

– v roku 1992 sa v pražskom Českom vysokom učení technickom spustil prvý internet v bývalej Českej a Slovenskej Federatívnej Republike – 25. výročie

– slovenský reprezentant v triatlone Pavol Šimko má tridsaťpäť rokov

14. februára

– tisícstodevätidesiat rokov od narodenia Konštantína, zvaného Filozof, ktorý po misii s bratom Metodom medzi Slovanmi na Veľkej Morave vstúpil v Ríme do kláštora a prijal meno Cyril (827 – 869)

– sto dvadsiate piate výročie založenia slovenskej Gréckokatolíckej jednoty v USA (1892)

– vynikajúci slovenský hokejista Marián Gáborík, ktorého prezývkami sú Gaby alebo Brambor, má tridsaťpäť rokov; mnohonásobný reprezentant SR, hral v Trenčíne, Minesote, Columbase, v mužstvách New York Rangers a Los Angeles Kings

15. februára

– stodevätidesiatpäť rokov, čo sa narodil Ján Rotarides, básnik, zberateľ ľudovej slovesnosti a burič (1822 – 1900); s Jankom Kráľom v marci 1848 podnikli vzburu v Hontianskej stolici, za čo ich odsúdili na smrť, po udelení milosti väznili v Pešti

16. februára

– dvestodevätidesiat rokov, čo sa narodil holandský chemik a botanik Mikuláš Jozef Jacquin (1727 – 1817), prvý profesor Banskej akadémie v Banskej Štiavnici, kde vybudoval vtedy na svete najmodernejšie chemicko-metalurgické laboratóriá

– stodesať rokov od narodenia najvýznamnejšieho predstaviteľa lyrizovanej a mýtickej prózy v slovenskej literatúre Dobroslava Chrobáka (1907 – 1951), autora románu Drak sa vracia; po úspechu knihy sa ako prozaik prekvapivo odmlčal a venoval sa životopisom slovenských osobností, literárnej vede a prekladom, je autorom Rukoväti dejín slovenskej literatúry a mnohých štúdií, v ktorých sa prejavil ako encyklopedický zdelaný

17. februára

– tristoosemdesiatpäť rokov od narodenia rektora levočského lýcea Gašpara Haina (1632 – 1687), ktorý bol niekoľko volebných období aj richtárom mesta; autor Levočskej kroniky, ktorá je nielen skvelým zdrojom poznania dejín mesta a Spiša, ale meštiackeho života u nás v 17. storočí

(jč)

elkomin

Kam so starým elektrospotrebičom?
Viac na www.elkomin.eu

R - 2017007